

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

*S*LÆGT & DATA

Medlemsblad for DIS-Danmark

ÅRGANG 31 · Nr. 3 · 2016

Udgives af DIS-Danmark

Slægt & Data
www.slaegtogdata.dk
admin@dis-danmark.dk

Mail- og adresseændringer:

opdateres af medlemmet selv via hjemmesiden.

Log ind og vælg "Mine indstillinger" øverst til højre. Læs evt. mere her:

www.slaegtogdata.dk/foreningen/adresseaendring-m.m

Ind- og udmeldelse af foreningen sker ved henvendelse til ekspeditionen på adressen ekspeditionen@dis-danmark.dk

Redaktionen:

Kathrine Tobiasen, ansvarshavende redaktør
Korsagervej 13, 8940 Randers SV
Tlf. 41 28 65 30

tobiasen@dis-danmark.dk

Redaktionsmedlemmer:

Gitte Christensen, Kenneth Knudsen og
Henning Karlbj

Korrektur: Henning Beck og Kirsten Sanders.

Redaktionen kan kontaktes via hjemmesiden:
Foreningen / Bladet Slægt og Data,
Kontakt redaktionen.

Layout, sats og tryk:

Grafisk Data Center ApS, tlf. 66 12 10 30
Trykoplæg: 7.600 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.

Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof.

Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler.

Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse, ligesom redaktionen skal have tilsendt en kopi.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline:

1. november 2016
1. februar 2017
1. maj 2017
1. august 2017

Udkommer:

December 2016
Marts 2017
Juni 2017
September 2017

Bladet sendes gratis til medlemmer af DIS-Danmark.

Årskontingent: 250 kr.

Netbank

Betalingskort med kortartkode 01 samt kreditornr. 5012058 eller overførsel til bankkonto: Registreringsnummer 9570, kontonummer 5012058

Bank

Du kan i din bank overføre kontingentet til bankkonto: Reg.nr. 9570, kontonr. 5012058

ISSN 0903-6172

Indhold nr. 3 – september 2016

- 3 Persondata og loven
- 7 En næsten ukendt folketælling fra Møn
- 10 Familiefortællingers betydning
- 14 Slægtshistorie på kort
- 16 Gotisk læseprøve
- 17 Tema: Ejendoms historie
- 25 En kvart million billeder af fynske dødsattester
- 28 Skuffebarn
- 30 Hvordan jeg fandt historien bag Skuffebarnet
- 32 Mine erfaringer med at lave slægtsbøger
- 35 Hele FT 1940 er nu online
- 35 Slægtshistorie som roman
- 36 Nyt fra DIS Arkiv & Bibliotek
- 38 Slægtshistoriske Centre – hvad kan vi bruge dem til?
- 41 Kalender
- 43 DIS-Danmarks bestyrelse
- 44 Slægtsforskning i udlandet

Forsiden

Overalt på land og i by finder vi stadig eksempler på den byggestil, som vore forfædres huse var bygget i.

Se mere i temaet om ejendoms historie s. 17. Motivet her er fra Bornholm.

Fotograf: Alis Skjødt Nielsen

Persondata og loven

Af Per Andersen

Jyllingevej 111, 2720 Vanløse

Tlf. 38 71 96 64

per@andersen1.dk

www.familiesogning.dk

Med fremkomsten af "edb" og elektroniske registre opstod der et behov for at lovgive omkring brugen af sådanne registre i forhold til personoplysninger. Allerede i 1979 kom de to første love på området i Danmark, nemlig loven om private registre og loven om offentlige registre (registerlovene).

I 1995 kom der et nyt direktiv fra EU om "beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger". Meningen med et sådant direktiv fra EU er, at hvert medlemsland er forpligtet til at udmønte dette i en lokal lovgivning. For Danmarks vedkommende blev det den nugældende persondatalov (herefter kaldt "loven"), som trådte i kraft den 1. juli 2000, og dermed blev de ældre registerlove ophævet.

Jeg skal her gøre rede for, hvad denne lov betyder specielt for slægtsforskning og for de informationer, som vi indsamler og offentliggør om andre personer.

Lov og tilsyn

På nogle områder er vi vant til, at en lov beskriver, hvad man må, og hvad man ikke må. Man skal derfor være opmærksom på, at persondataloven ikke er specifik i forhold til, hvad man kan gøre med personoplysninger, eller hvad man ikke må. Hvis man skal sætte sagen på spidsen, siger loven kun, at "oplysninger skal behandles i overensstemmelse med god databehandlingsskik".

Derfor er der nedsat et datatilsyn, der består af et sekretariat og et råd, der i virkeligheden er dem, der fortolker loven og fx udgiver vejledninger til, hvad de anbefaler, man kan gøre med persondata.

Det er også Datatilsynet, der afgør, om en bestemt behandling af persondata følger loven eller ej, og de kan påbyde både private og offentlige at ændre måden, persondata behandles på.

Man kan dermed sige, at loven blot sætter nogle rammer for behandling af persondata, mens det reelt er Datatilsynet, der afgør, hvilken praksis der accepteres, og hvilken der ikke accepteres.

Afgørelser fra Datatilsynet er endelige. Det vil sige, at de ikke kan ankes, og at man ikke kan klage over Datatilsynet til en anden myndighed. Dog er det sådan, at man kan indbringe en sag for ombudsmanden, og man kan ifølge grundloven rejse en sag ved domstolene for at få en afgørelse omstødt. Men domstolene lægger stor vægt på Datatilsynets afgørelser, så man må sige, at reelt har Datatilsynets afgørelser bindende virkning.

Afdøde personer

Tit støder man på en antagelse om, at nulevende personer er beskyttet i højere eller i anden grad end afdøde personer.

Loven skelner dog ikke mellem afdøde og nulevende personer. Det var derfor fra starten et åbent spørgsmål, om loven faktisk omfattede afdøde personer. Dette fremgik ikke af direktivet fra EU, og EU udtalte, at spørgsmålet måtte afgøres i hvert enkelt lands implementering af loven.

I Danmark blev det bestemt, at oplysninger om afdøde personer skal være omfattet af persondataloven. Det gælder både allerede registrerede oplysninger om afdøde personer (inden loven trådte i kraft) og nyregistrering af oplysninger om afdøde personer (efter loven trådte i kraft), men dog kun der, hvor der er et særligt beskyttelsesbehov. I praksis vil det sige, at afdøde personer er omfattet af persondataloven, specielt hvad angår de såkaldte "følsomme oplysninger" (se senere).

Da loven arbejder med et samtykkebegreb – altså at visse former for behandling af persondata kræver personens samtykke – er dette ikke helt klart, når det handler om afdøde personer. Derfor er det bestemt, at det er op til Datatilsynet i praksis at fastlægge de nærmere grænser for lovens anvendelse på afdøde personer. Et eksempel er den såkaldte modstandsdatabase over modstandsbevægelsens aktive (modstand.natmus.dk/For-side.aspx). Her har Datatilsynet afgjort, at oplysninger om modstandsfolk først kan offentliggøres 10 år efter deres død. I øvrigt findes modstandsdatabaseen i regi af Nationalmuseet og er dermed også omfattet af arkivloven.

Slægtsforskning

Der er i forhold til loven opstået en praksis om at skelne mellem ikke-følsomme personoplysninger og følsomme personoplysninger. Igen er dette ikke defineret i loven, men fremgår gennem den praksis, som Datatilsynet fører.

Datatilsynet har specifikt i forhold til slægtsforskning defineret, hvad man mener er ikke-følsom information og følsom information (fremgår bl.a. af årsrapporten fra Datatilsynet for år 2000).

Ikke-følsom information:

- Navn
- Fødselsdato og sted

- Dødsdato og sted
- Dato for ægteskab
- Navn på ægtefælle
- Nærmeste familie, evt. i form af familietræ
- Øvrige basale stamoplysninger

Følsom information (eksempler):

- Foto af personen
- Trosretning, herunder referencer til trossamfund
- Adoption
- Sociale forhold
- Personlige overbevisninger
- Seksuel orientering
- Helbredsmæssige forhold
- Straffemæssige forhold
- Andre rent private forhold

Det skal her bemærkes, at ovennævnte definitioner som udgangspunkt gælder for såvel nulevende som afdøde personer.

I forhold til disse definitioner af persondata har Datatilsynet specifikt forholdt sig til, hvad man som slægtsforsker har lov til at offentliggøre. Dette fremgår af tabel 1.

Det fremgår af Datatilsynets vejledninger og sager, at offentliggørelse af basale oplysninger, der ikke er følsomme, om andre personer i forbindelse med slægtsforskning (familietræ, efterlysninger etc.) er accepteret. Så man kan altså godt have sit familietræ med sådanne basale oplysninger liggende frit tilgængeligt, også inkluderende nulevende personer. Det er de data, der ovenfor er betegnet "ikke-følsomme persondata".

Dog er det sådan, at personer har indsigelsesret, der skal være begrundet. Får du derfor en henvendelse fra en nulevende person om at slette oplysninger om vedkommende selv, og begrundelsen er rimelig efter din opfattelse, er du nødt til at fjerne oplysningerne. Hvis man ikke kan blive enig om, hvorvidt begrundelsen er rimelig,

kan sagen indbringes for Datatilsynet (men mon ikke de fleste vil føje sig efter indsigelsen).

Datatilsynet har i en række afgørelser gjort opmærksom på, at indsigelsesretten kun gælder ens egen person. Familie til en person kan derfor ikke kræve, at ikke-følsomme oplysninger fjernes fra offentliggørelse.

Datatilsynet har ved denne vejledning lagt vægt på, at slægtsforskerens interesse i behandlingen vejer tungere end hensynet til den registrerede, og derfor kræves der ikke samtykke til offentliggørelse af de nævnte basale personoplysninger.

Følsomme oplysninger

Det fremgår af tabel 1, at der specielt er udfordringer for slægtsforskere, når der er tale om almindelig deling af følsomme persondata for slægtens medlemmer – fx. brug i offentliggjorte slægtstavler, brug på sociale medier etc. Hovedreglerne for dette fremgår af tabel 2.

Det er således ikke særlig klart, hvornår hensynet til en afdød person angående følsomme oplysninger bliver mindre end hensynet til slægtsforskningen. Helt præcist anfører den kommenterede version af loven følgende:

"Registrerede oplysninger efter personens død fortsat vil være omfattet af loven, hvis der ud fra en konkret vurdering fortsat er et beskyttelsesbehov – i hvert fald i en vis tid. ... Det er i den forbindelse overladt til tilsynsmyndighederne gennem deres praksis at fastlægge de nærmere grænser for lovens anvendelse på afdøde personer" (side 143).

Begrebet "en vis tid" er selvfølgelig meget vanskeligt at forholde sig til. En ny bog om beskyttelse af afdøde personer skriver at "beskyttelse varer så længe de almindelige hensyn, der begrunder værnet af det informationelle privatliv, må antages at gøre sig gældende" (Retten om de døde).

Der er ikke fra Datatilsynets side udarbejdet konkret

	Ikke-følsomme personoplysninger	Følsomme personoplysninger
Slægtsforskning til eget brug	Ikke omfattet af persondataloven	Ikke omfattet af persondataloven
Slægtsforskning til brug for nærmeste familie	Ikke omfattet af persondataloven	Ikke omfattet af persondataloven
Slægtsforskning til generel offentliggørelse (fx Internettet)	Omfattet af persondataloven. Men ikke-følsomme personoplysninger kan frit offentliggøres <u>uden</u> samtykke. Personen har dog begrundet indsigelsesret	Omfattet af persondataloven og kan <u>ikke</u> offentliggøres uden samtykke. Se afsnit her i artiklen.

Tabel 1 – Datatilsynets vejledning ift. slægtsforskning

vejledning til offentliggørelse af følsomme oplysninger for afdøde personer eller nogen nærmere forklaring af begrebet "en vis tid". Den tidligere nævnte sag med modstandsdata-basen er ved flere lejligheder blevet behandlet af Datatilsynet, og den giver følgende formodede regler i forbindelse med slægtsforskning (afgørelse af 27. oktober 2006):

- Følsomme oplysninger om afdøde personer kan offentliggøres, hvis den pågældende person selv (i levende live) har offentliggjort informationen, fx i bøger, pressen osv.
- Følsomme oplysninger om afdøde personer kan desuden offentliggøres efter "en tid", hvor hensynet til den afdøde ikke længere er væsentligt. Her vil jeg for egen regning gøre gældende, at hvis man følger arkivlovens regler om 75 års tilgængelighed, må det være et væsentligt argument for at kunne offentliggøre personfølsomme informationer, når der er forløbet 75 år fra dødstidspunktet.

Dataforordning

Den nuværende persondatalov står over for at blive udskiftet. EU har i flere år arbejdet med en ny lov om persondata, idet den nuværende lov er fra en tid, hvor der ikke var udbredte sociale medier og dårligt nok udstrakt brug af internettet. Den trænger derfor til fornyelse, samtidig med at der har været et behov for at beskytte borgernes interesser i et mere digitaliseret samfund.

Den nye lov bliver en EU forordning og ikke et EU direktiv som den gamle. Betydningen af dette er, at en forordning har direkte retsgyldighed i de enkelte EU lande, og den skal ikke først implementeres i en lokal lovgivning, der kan variere fra land til land.

Efter næsten 4 års forhandlinger, hundredevis af møder, ændringsforslag og kompromiser blev der den 15. december 2015 opnået politisk enighed i EU om persondataforordningens ordlyd. Når den herefter er blevet oversat til de lokale sprog, skal den inden for 2 år træde i kraft i det enkelte land.

Ifølge advokatfirmaet Plesner har den nye persondataforordning blandt andet følgende væsentlige ændringer:

- Skærpet krav til dokumentation for samtykke
- Styrkelse af den registreredes rettigheder
- Right-to-be-forgotten (retten til at blive glemt)

Disse tre ændringer vil kunne have betydning for os som slægtsforskere, men det er Plesners vurdering, at det ikke væsentligt vil ændre i den praksis fra Datatilsynet, der er beskrevet i denne artikel.

En anden væsentlig ændring i den nye persondataforordning er, at den ikke er gældende for afdøde personer. Det kunne i princippet lede til en ændret opfattelse af håndtering af informationer om afdøde personer. Datatilsynet har kommenteret, at det fra 2018 kan føre til en ændret praksis for håndtering af oplysninger om afdøde personer, mens andre har den forventning, at det reelt ikke vil ændre den hidtidige praksis på området.

Konklusion

Datatilsynet har haft mulighed for at kommentere de åbne spørgsmål i denne artikel, men efter samtale fremgår det, at de ikke har retningslinjer og ikke ønsker at udarbejde retningslinjer på området. Men på basis af de anvendte kilder kan vi sammenfatte de regler, som du som slægtsforsker skal være opmærksom på:

- Så længe dine slægtsoplysninger indsamles alene til eget brug eller til brug for den nærmeste familie, er der ingen regler at overholde i forhold til persondataloven (der ikke er gældende i disse tilfælde). Du skal selvfølgelig stadig overholde anden lovgivning såsom straffeloven og ophavsretsloven.
- Hvis du ønsker generelt at offentliggøre ikke-følsomme stamdata såsom fødselsdato, dødsdato, vielsesdato, navn på ægtefælle, navne på nærmeste slægtninge m.v. kan du frit gøre dette, også uden samtykke fra de pågældende. Det gælder både nulevende og afdøde personer. Du skal dog respektere, hvis de pågæl-

Følsomme personoplysninger til offentlig brug	
Nulevende personer	Kræver ubetinget personens skriftlige samtykke, eller at personen selv har offentliggjort oplysningen. Der findes i loven undtagelser, men ingen, der normalt dækker slægtsforskning.
Afdøde personer	Kan ikke offentliggøres, medmindre det sker i henhold til specifikke retningslinjer fra Datatilsynet. Eller oplysningerne allerede er offentliggjorte. Eller efter en uspecificeret årrække.

Tabel 2 – Offentliggørelse af følsomme personoplysninger

dende personer selv (men ikke deres familie) gør indsigelse med rimelig grund.

- Ønsker du at offentliggøre følsomme informationer (private informationer) om nulevende personer, kræver dette skriftlig samtykke fra de pågældende – med mindre de selv har offentliggjort informationerne.
- Ønsker du at offentliggøre følsomme informationer om afdøde personer, er der ikke oplyst særlig specifikke regler. Dog kan man stadig offentliggøre følsomme informationer, hvis den afdøde selv har offentliggjort dem. Ellers må man først offentliggøre følsomme informationer efter en "tilstrækkelig tidsperiode", hvor der ikke længere er særlige hensyn at tage til den afdøde. Det ville have været rart med nogle retningslinjer på dette område, men de findes desværre ikke.

Kilder:

- Datatilsynet, diverse afgørelser og vejledninger (www.Datatilsynet.dk)
- Datatilsynets vejledning for slægtsforskere (<http://www.Datatilsynet.dk/borger/slaegtsforskning/>)
- Datatilsynets vejledning for sociale medier (<http://www.Datatilsynet.dk/borger/sociale-netvaerk/naar-du-offentliggoer-oplysninger/>)
- Datatilsynets årsrapport 2000 (http://www.Datatilsynet.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/Aarsberetninger/aars_00.pdf)
- Datatilsynets afgørelse om modstandsdatabase I (www.Datatilsynet.dk/afgoerelser/afgoerelsen/artikel/offentliggoerelse-af-oplysninger-om-modstandsfolk-paa-internet-i/)
- Datatilsynets afgørelse om modstandsdatabase II (www.Datatilsynet.dk/afgoerelser/afgoerelsen/artikel/offentliggoerelse-af-oplysninger-om-modstandsfolk-paa-internet-ii/)
- Datatilsynets afgørelse om modstandsdatabase III (www.Datatilsynet.dk/afgoerelser/afgoerelsen/artikel/offentliggoerelse-af-oplysninger-om-modstandsfolk-paa-internet-iii/)
- Datatilsynet, samtale med Victoria Maria Ljunggren den 16. juni 2016
- Lov om behandling af personoplysninger, 3 udgave med kommentarer af Henrik Vaaben, Christian Corfitz Nielsen. 2015.
- Janne Rothmar Herrmann: Retten om de døde. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2016
- Udtalelser fra juraprofessor Henrik Udsen, Københavns Universitet
- Udtalelser fra advokat Mads Toftgaard Nielsen, advokatfirmaet Plesner

Slægtsforskerdag i Flensborg

Lørdag den 12. november følger man op på en stor succes fra sidste år og indbyder til den 2. dansk-tyske slægtsforskerdag i Flensborg.

Der vil være udstillinger og stande fra foreninger, arbejdsgrupper og arkiver fra Danmark og Tyskland. Her kan du få hjælp og søge i deres store databaser. DIS-Danmark deltager naturligvis også med en stand.

Du kan præsentere din egen anetavle, slægtsbog, billeder eller andet fra din egen forskning og lære om, hvordan du kan begejstre dine børn for slægtshistorien.

Du kan høre inspirerende foredrag om emner som sociale medier, bevaring og brug af gamle fotos, "kød på slægten" og data fra Nazi-tiden.

Alle er velkomne til at kigge indenfor og nyde den hyggelige atmosfære. Der bydes på kaffe og stor kagebuffet.

Det foregår på Dansk Centralbibliotek, Norderstr. 59, Flensborg, lørdag den 12. november kl. 13-19. Se mere på adressen www.dcbib.dk/dss.

Slægtshistorisk Dag i Aarhus

Lørdag d. 12. november 2016 kl. 10.00—17.00 slår Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige på Langenæs Allé 31, Aarhus, dørene op for Slægtshistorisk Dag med gratis adgang for alle interesserede. Dagen vil byde på forskellige foredrag, måske fremvisning af film fra 'RootsTech' 2016 i Salt Lake City samt mulighed for at udveksle erfaringer med og få hjælp fra andre med samme interesse.

I år er der tilmeldingspligt, da vi desværre ikke kan være mere end 175 personer på dagen. Du tilmelder dig på denne hjemmeside shd-2016.eventbrite.com, hvorefter du modtager en gratis billet til arrangementet pr. e-mail. Denne billet bedes du medbringe og fremvise ved ankomsten.

Der vil være foredrag på følgende tidspunkter: kl. 10:30, 13:00 og 15:00

Der arbejdes stadig med de sidste detaljer, så det færdige program kommer senere.

Følg os eventuelt på Facebook — så er du opdateret:

www.facebook.com/groups/slaegtshistoriskdag/.

Vel mødt til en hyggelig dag med fokus på slægtshistorie.

En næsten ukendt folketælling fra Møn

Af Kim Melchior

70 N. Western View Dr., Cedar City, Utah 84720, USA
+1 435-531-6767

Email: Scandinaviangenealogy@infowest.com

Website: scandinaviangenealogy.com/

Facebook Group: www.facebook.com/groups/1437307716567758/

Artiklen er oprindeligt skrevet på engelsk og har været bragt i et amerikansk tidsskrift for slægtsforskning.

Når vi taler om danske folketællinger, siger vi normalt, at de starter i 1787, året, hvor den første folketælling, som dækkede hele landet, blev foretaget. Der er dog eksempler på andre folketællinger, der kun dækker en mindre del som en by eller et afgrænset område. En af disse folketællinger er fra Møn, og den blev holdt omkring 1644. Den blev brugt som basis for en kopskat, der blev udskrevet i 1645 for hele øen. På mirakuløs vis er folketællingen bevaret for fem ud af seks sogne på øen sammen med de faktiske skattelister.

Folketælling og kirkebøger

Folketællingen har været gemt i ubemærkethed gennem mange år og har samlet støv på hylderne i Rigsarkivet i København. Kun en håndfuld lokalhistorikere har været klar over dens eksistens. Derfor har den desværre ikke været kendt og brugt som den gode kilde, den vitterlig er for slægtsforskere med aner på Møn.

Den er en meget vigtig dansk folketælling på grund af de år, den dækker. Den går hånd i hånd med kirkebøgerne fra fem af de seks sogne på øen, som blev påbegyndt i samme periode, nemlig: Borre med start i 1645, Elmelunde 1630, Keldby 1682, Magleby 1645 og Stege 1661.

Denne folketælling har stor genealogisk værdi. Mens en skatliste grundlæggende kun giver navne, er der et væld af supplerende oplysninger, som kan hentes ud af folketællingen. Den oplister hele familiegupper med oplysninger, der dog varierer fra sogn til sogn. Oplysninger om navne, alder og familietilhørsforhold kan findes for hovedparten af husstandene på Møn. Mange af familierne kan spores i kirkebøgerne fra øen.

Variierende oplysninger

I folketællingen for Borre Sogn er eksempelvis alle navne for samtlige beboere i sognet opført med deres stilling i husstanden. Alder er kun medtaget for børn og tjenestefolk, aldrig for husfader eller hans kone. I folketællingen for Magleby er navnene opført for husstandsoverhovedet sammen med navne på børn og tjenestefolk, hvorimod

hustruernes navne aldrig er nævnt. Folketællingen for Fanefjord Sogn, som skattelisten blev baseret på, har ikke overlevet de mange år. Kun skattelisten for dette sogn er bevaret. Ingen børn under 15 år blev opført på skattelisterne, så vi får ikke et billede af hele familien, som det er tilfældet ved de øvrige sogne på øen.

Folketallet

Ingen ved præcist, hvor mange folk der levede på Møn i 1644, men folketællingen giver os en klar idé om det. Der er oplyst i alt 5.182 personer i folketællingen. De fordeler sig således:

1. Borre: 634 personer
2. Elmelunde: 365 personer
3. Fanefjord: (skatliste) 415 personer
4. Keldby: 505 personer
5. Magleby: 740 personer
6. Stege: 2.523 personer

Det var ikke alle beboere i sognet, der blev opført, da skat ikke blev betalt af alle. Der var visse personer, som ikke skulle svare kopskat. Et eksempel på folk, der var fritaget for at betale skat, var ældre mennesker. De kan være opført på folketællingslisterne, men det modsatte kan også være tilfældet. Det var helt og aldeles op til listeføreren (den stedlige sognepræst) at afgøre, hvem han ville medtage.

Eksempel fra Budsemarke

Det følgende er et eksempel på en familieguppe fra den originale folketælling fra landsbyen Budsemarke i Magleby Sogn:

Peder Smed
Hans kone
Anna Pedersdatter – 2 – barn
Kirsten Andersdatter – 11 – steddatter

Der er faktisk mange flere oplysninger, end man ser ved første øjekast. Meget kan udledes ud fra posten. Vi har manden Peder Smed med hans kone og deres to børn, af hvilke den ene er et stedbarn til Peder. Hans kones navn oplyses ikke, men vi kan slutte, at hun har været gift før med en mand, der har båret navnet Anders. Vi kommer til denne konklusion ud fra oplysningerne om

den ældste datter, Kirsten Andersdatter. Man gav jo dengang en dreng sin fars navn plus "sen" som efternavn (patronym), mens der ved en datter blev tilføjet et "datter". I dette tilfælde vil Kirsten være datter af Anders. Vi kan desuden slutte, at vielsen mellem Peder Smed og hans kone må have fundet sted på et tidspunkt mellem 1633 og 1642 ud fra alderen på børnene i familien.

Men det bliver endnu bedre. Da kirkebogen for Magleby Sogn er bevaret fra 1645, er det muligt at hente supplerende oplysninger fra denne anden kilde. Ved at læse begravelseslisterne fra 1645 og frem finder vi, at Peder Smed fra Budsemarke også var kendt som Peder Hansen Smed. Dette ved vi, fordi det var sådan, han blev benævnt ved begravelsen.

Ved en nærlæsning af kirkebogen, specielt med opmærksomhed på fadderne, finder vi, at Peder Smeds kone hed Inger. På grundlag af disse fund kan vi nu udvide posten til:

Peder Hansen Smed – hufader
Inger – hustru
Anna Pedersdatter – 2 – datter
Kirsten Andersdatter – 11 – steddatter

En familie i Nyborre

Lad os nu kaste et blik på en anden familie fra folketællingen. Denne er fra landsbyen Nyborre i Borre Sogn:

Mads Rasmussen – hufader
Thyra Hemmingsdatter – hustru
Hans Jensen – 11 – stedsøn
Hemming Madsen – 8 – søn
Sidsel Madsdatter – 10 – datter
Bodil Madsdatter – 3 – datter

Her har vi en familiegruppe bestående af mand, kone og fire børn, inklusive en stedsøn. På grundlag af de givne oplysninger kan vi slutte, at konen sandsynligvis har været gift før. Vi ved, at hendes første mand hed Jens, igen baseret på det ældste barns efternavn (Jensen, søn af Jens), og vi kan desuden drage den slutning, at hendes første mand døde på et tidspunkt mellem 1632 og 1634 ud fra de to ældste børns alder. Hans, søn af Jens, er 11 år gammel, og Sidsel, Mads' datter, er 10. Vi kan udlede, at Thyra Hemmingsdatter giftede sig igen meget hurtigt efter Jens' død, da Sidsel blev født kun et år efter Hans' fødsel.

Ud fra oplysningerne kan vi formode, at Mads og Thyra blev gift omkring 1633/1634.

Kirkebogen for Borre Sogn går tilbage til 1645. Ved at læse begravelsesindførslerne fra Borre Sogn finder vi, at Mads Rasmussen også var kendt som Mads Rasmussen Saxe; det er nemlig sådan, han er indført ved sin død og begravelse. Hans alder blev også nævnt ved begravelsen. Ved brug af simpel matematik kan vi nu beregne,

Sognekirken i Elmelunde, en af fem sogne på Møn, som er dækket af folketællingen fra 1644.

hvor gammel han ville have været i 1644. Vi kan gøre det samme i Thyras tilfælde, da hendes alder ligeledes er nævnt ved begravelsen. Vi kan nu samle den udvidede post, baseret på fakta og oplysninger fra andre kilder således:

Mads Rasmussen Saxe – 30 – husfader
Thyra Hemmingsdatter – 41 – hustru
Hans Jensen – 11 – stedsøn
Hemming Madsen – 8 – søn
Sidsel Madsdatter – 10 – datter
Bodil Madsdatter – 3 – datter

Oplysningerne fra folketællingen hjalp mig med at føje en ny generation til min anetavle og gav mig også navne på søskende til Hemming. Før jeg fandt 1645 skattelisten, vidste jeg kun, at Hemming var født omkring 1636 ud fra hans alder ved døden. Jeg vidste, at hans fars navn var Mads, men jeg vidste ikke hvilken af adskillige mænd med navnet Mads, der var hans far. Jeg var også i stand til at fastslå, at Thyra Hemmingsdatter havde været gift med en mand ved navn Jens, før hun blev gift med Mads Rasmussen.

Kopi fra Rigsarkivet

Jeg blev opmærksom på denne kilde under en forskertur til Danmark for en del år siden. Jeg besøgte det lille lokalhistoriske arkiv i Stege i det håb, at jeg kunne opspore nogle kilder, som ikke var tilgængelige via Mormonkirkens Slægtshistoriske Center i Salt Lake City. En af de lokalhistorikere, jeg snakkede med, nævnte 1645 skattelisterne. Han henviste til flere personer, nævnte deres aldre og fortalte, at han havde hentet disse oplysninger i 1645 skattelisterne. Da jeg spurgte, hvor folketællingen/skattelisterne blev opbevaret, var svaret Rigsarkivet i København. Efter min hjemkomst til USA lykkedes det mig at få en kopi af de fuldstændige skattelister via en forsker i København.

Jeg indtastede den fulde liste for hvert sogn i et computerdokument, foretog noget ekstra forskning og ind-

førte al den nye information, jeg fandt i andre kilder. Resultatet af dette arbejde er et sæt på seks bind (et for hvert sogn), som indeholder den fuldstændige folketælling fra Møn. Der er fire dele i hver bog:

1. Liste over navne, taget fra den originale kilde.
2. Samme liste som den nævnte, men med supplerende oplysninger, hentet fra andre kilder.
3. Et alfabetisk register over hver person, der er indført i folketællingen.
4. Kopier af de originale skatte- og/eller folketællingslister.

En yderst nyttig kilde

Listerne i disse bøger er lettere at bruge end de originale lister, især fordi de er i trykt form i modsætning til den gamle gotiske håndskrift, der kan være vanskelig at læse. Disse bøger er nu en del af Danish Collection i Centret i Salt Lake City.

Disse lister er yderst nyttige for alle, der har aner på Møn. Jeg har været i stand til at lægge mere end 300 personer ind i min personlige database ved hjælp af oplysninger fra listerne. I mange tilfælde havde jeg en forestilling om, at visse personer var beslægtede, men jeg kunne ikke bevise det. Med de supplerende oplysninger, jeg har fundet i folketællings/skattelisterne, har jeg bevis for, at de virkelig tilhører familien.

Bøgerne har følgende bestillingsnumre i Family History Librarys system:

Borre: 948.915/B1 X2m
Elmelunde: 948.915/E1 X2m
Fanefjord: 948.915/F1 X2m
Keldby: 948.915/K1 X2m
Magleby: 948.915/M1 X2m
Stege: 948.915 X2m

Du kan finde bøgerne ved på www.familysearch.org at klikke på *Search > Catalog* og herefter vælge at søge på forfatter (*Author*) og taste 'Kim Melchior' i søgefeltet.

Adgang til kilderne

Bøgerne kan for et mindre beløb bestilles hjem til de slægtshistoriske centre, som findes i mange danske byer. Se mere om centrene og bestilling af materialer i artiklen om dem s. 38.

Originalerne gemmer sig i en stor gruppe lensregnskaber og kan bestilles på mikrofilm via Daisy. Du fin-

der den således: Tast 'lensregnskaber' i *Arkivserie*-feltet og afgræns til perioden 1559-1660. Klik på arkivserien *Lensregnskaber*. Blandt de næsten 1000 enheder under *Brugskopi, Mikrofilm 35 mm* ruller du frem til *Stegehus. C. Ekstraskattemandtaller Danmark 1645*. Lensregnskaberne skulle være på vej til AO, men tidshorisonten er endnu usikker.

Familiefortællingers betydning

Af Pernille Amanda Bartholdy Kanto

pakanto@outlook.com
www.anegrene.dk/webtrees
www.anegrene.com

I tre dele vil jeg beskrive betydningen af de mange fortællinger, hemmeligheder og myter, vi finder i enhver familie. Her i første del vil det handle om selve skabelsen af fortællingernes pointe og modsat nedbrydningen af fortællingerne over tid.

Hvem er jeg? Svaret på det spørgsmål har sin oprindelse i det følgende: Hvor kommer jeg fra? Dette behøver ikke være biologisk betinget, men kan også være miljømæssigt.

En narrativ er en fortælling, der skal give livet mening. Disse fortællinger ligger under huden og bliver sjældent sagt højt eller fortalt til fremmede, men de erindres ved at blive fortalt. Der er forskel på hukommelse, der ofte indebærer flere mennesker, og erindring, som ofte er en privat fortolkning af det erfarede.

I en verden, der er blevet flad og funktionel, har alle behov for viden om fortiden af tre årsager: det er nødvendigt for at fremtidens gruppemedlemmer kan vide, hvordan handlinger skal udføres; fortællingerne skaber sammenhold og selvforståelse; de skaber en "vi"-følelse over for "de andre." Særligt indvandrere holder fast i disse narrativer omkring moderlandet. Man kan høre folk tale om udvandring i familien, som om det skete for nylig, selvom det er flere århundreder siden, for disse narrativer betyder meget for familiens identitet. Det er dog landet i sig selv, der her har betydning, da man i fx USA kun husker tilbage til sidste generation i "det gamle land", altså udvandrer-generationen. Selve livet i moderlandet flere generationer tilbage er der ikke lige så stort fokus på, da man bare ved forbindelsen selv kan skabe sig en følelse af at høre til i moderlandet.

Fortællingen i "nye" medier

Den mundtlige overlevering har som nævnt et socialt formål for familien, og den værdsættes i mange kulturer, hvilket kommer til udtryk i eksempelvis en række af DR's programmer, der både fortæller om vores fælles historier og sætter fokus på vigtigheden af at kunne samles om familiens narrativer. Jeg nævner i flæng: i "Spørsløs" opspores forældre til adoptivbørn, som mangler "brikker" i identitetspuslespillet; i "Ved du, hvem du er?" opspores slægten, og tilrettelæggeren udvælger forfædre med de mest spændende fortællinger at gennemgå, selv hvis man skal langt ud i sidegrenene; i "Kære Dagbog" læser voksne danskere uddrag op af dagbøger fra teenage-årene; i "Aldrig for sent" hjælper en psykolog et individ

med at få genskabt et forhold til en slægtning – ofte et barn eller en forælder – som det har mistet kontakt til; i "Danskernes Krønike" opridses dansk kulturhistorie ud fra et nyt emne hver uge. Dette er public service på landets hovedkanal, og på andre danske kanaler finder man lignende programmer. Det viser, hvor stor en magt disse narrativer har selv i vores moderne samfund – eller netop derfor. Når en nation vælger at give seerne så stort et udvalg af disse programmer, integrerer det også en stor del af befolkningen i et historisk og samfundsmæssigt sammenhold.

I dag er det nemmere end nogensinde at få sine minder gemt for eftertiden gennem ny teknologi, og erindringer kan rumme mange lag: personlige minder, sociale minder fra familie eller grupperinger, rekonstruerede vidnesbyrd fra historiske dokumentarer og endelig politiske forestillinger om fremtiden. For nu at pointere noget dybt, men sandt: **vi er, hvad vi husker og hukommelsen er en vigtig del af vores jeg. Vi kan kun erfare nutiden i lys af fortiden.** Det farlige ved minder er dog, at de kun har plads til de fakta, som passer os, og derfor vil historikere ofte dømme dem som værende upræcise.

I nationer med en forholdsvis kort historie som USA er historisk hukommelse blevet et magtfuldt politisk våben i forhold til andre mere historisk rige nationer. Netop fordi historikerne repræsenterer staten, bliver det vigtigt for minoriteter "at huske" og "at mindes", nærmest som en politisk handling over for systemet. Da en nations historie førhen var bestemt af eliten, har den haft en tendens til at tilsidesætte minoriteter. Mundtlige overleveringer nedarvet gennem slavefamilier har ofte vist sig mere pålidelige end officielle arkivalier. På denne måde er de altså modstridende historier over for den officielle historieskrivning, som giver livet en helt anden mening for mange mennesker.

Før i tiden var biografier skrevet udelukkende af professionelle forfattere og omhandlede altid berømte personer. I dag kan enhver skrive en selvbiografi. Forfattere opsøger endda ukendte lokale personligheder, der menes at have "en god historie" at fortælle om sit liv. Vi kan alle udgive vores memoarer online i e-bog eller på en gratis hjemmeside. Hvis ikke man er god til at skrive, kan man bruge lydoptagelser, ligesom de gør på Ellis Islands hjemmeside. Der er bloggere i alle aldre og med alle baggrunde. Eliten har altså ikke længere monopol på historieskrivningen!

Historien om en endefuld

Det er selvfølgelig spændende med en forklaring på, hvor nemt det er at udbrede sin historie i dag, men *hvorfor* fokuseres der så meget på disse fortællinger? Familiens relation til verden kommer i anden række. Familiens første interesse er den selv, og narrativer til yngre familiedømlemmer holder familien i live i sin oprindelige form. Narrativerne indeholder selve betydningen af familien og er dens skabelseshistorie.

De er de yngre generationers egen historie. Familiehistorier – de dybeste af dem uden henvisninger til det omkringliggende samfund – er komplet uinteressante for andre end familien selv. Folk udefra ser kritisk på fortællingen og stiller spørgsmålstejn ved fakta, mens familiedømlemmer alene ser formålet med den. Jeg taler ikke om, at familien opdigter passende familiehistorier, men den konstruerer dem til at udtrykke de værdier, de ønsker. På denne måde er familienarrativer ikke bare at få

fortalt andres erfaringer, men de kan blive en erfaring i sig selv.

Lad mig give et eksempel fra egen hånd: Min oldefar, Hans, voksede op i begyndelsen af 1900-tallet i et lille sogn til Skanderborg. En dag bad faderen ham hente storebroren, Jakob, hjem fra marken, da han havde gjort noget, faderen ikke brød sig om (historien melder intet om, hvad dette skulle være). Hans hentede ham, og hele vejen hjem gik han bagerst og grinede hånende: *“Nu skal du ha’ tæsk!”* – han glædede sig nærmest. Da de kom hjem til faderen, fik Jakob den fornødne endefuld, og da han derefter rendte ud, kaldte faderen Hans over. *“Jamen far, jeg har jo ikke gjort noget galt,”* indvendte Hans, da faderen ville give ham et par flade også. *“Nu har jeg hørt dig hele vejen hen over gårdspladsen grine af din brors forventede straf, og det vil jeg aldrig høre igen!”* svarede min tipoldefar. Hans tog imod sin endefuld, og han hånede aldrig sine søskende igen i de situationer.

Min oldefar Hans (1895-1952), som lærte ikke at håne sine søskende.

Ja, det var jo først og fremmest en anden tid dengang. Jeg hørte historien fra min farmor, altså Hans' datter. Hun er selv barn af 30'erne, og hendes fortællemaner gav et klart indtryk af denne pointe: min tipoldefar, Simon, var en retfærdig mand med humor, som opdrog sine børn til altid at behandle deres søskende med respekt. Da jeg hørte historien, skulle jeg dog lige styre både kropssprog og ansigtstræk et par gange for ikke at påvirke hendes fortælling. Når hun grinede eller smilede, var det ikke nødvendigvis på samme tid som mig selv. Jeg måtte sætte mig fuldstændig ind i hendes situation, hendes tid og hendes normer for at forstå pointen – og respektere den.

Hvis jeg havde hørt fortællingen fra en fremmed, ville jeg jo straks have hørt det, som i dag er meget nemt at tilskrive historien: faderen var en voldelig forælder, der ikke alene straffede ulydige børn frem for at skabe en god dialog mellem barn og forælder – han straffede også de skræmte børn, der stod tilbage og var så påvirket af den almene vold i hjemmet, at de tillod sig en hånlige attitude i et forsvar, når det ikke gik ud over dem selv. Nu kender jeg dog min farmor; jeg har kendt hende livet igennem og kender hendes mimik, hendes opvækst og hendes fortællemaner. Vi familiemedlemmer, der får historien fortalt videre, kan derfor nemt opfange hendes pointe og derfor forstå, hvilke værdier, hun her forsøger at føre videre til os børnebørn.

I og med at tiderne skifter, vil mine efterkommere nok nærmere opfange min version, hvilket ikke er værdier, jeg ønsker som en del af familiens identitet. Konsekvensen er, at familienarrativer som disse vil gå i glemmebogen, hvis efterkommerne ikke længere kan se deres snit til at fortælle dem i en god kontekst eller for at understrege en vigtig pointe. De går altså fra narrativer til måske huskede eller nedskrevne historier uden de store værdier at videregive.

Historien om min finske tipoldefar

Omvendt er der historier, som ikke er blevet vægtet højt før i tiden, men som nye generationer ser på med nye øjne og med sikkerhed vil sørge for at føre videre i familien som narrativer.

Endnu et eksempel fra min egen familie får I her: da jeg var omkring 10 år gammel, besøgte jeg min farmor og var begyndt at undre mig over familienavne. Jeg vidste, at man fik sin fars efternavn, så min mor havde vel fået "Kanto" fra sin far, ligesom min bror og jeg. Hvorfor hed min farfar så Jensen og min farmor oprindeligt Jakobsen? Det var vel et rimeligt spørgsmål. Jeg spurgte min farmor, hvordan det kunne være, og hun svarede mig helt henkastet, at mit navn jo stammede fra min farfars mor og igen fra hendes finske far. Det vækkede min interesse, og hun fandt straks et gammelt billede frem af denne finne med alle tre døtre omkring sig. Jeg spurgte hende så, hvorfor han endte i Danmark – stadig overvæl-

det af de nye fakta på den første dag, jeg egentlig spurgte ind til noget af slægten.

Hun fortalte en historie – genfortalt fra min dengang nyligt afdøde farfar – som jeg aldrig glemte og et par år efter fik uddybet af hende: min tipoldefar Gustaf havde været tvunget i det russiske militær, da Finland var under russisk herredømme. Det fandt han sig ikke i, så en dag efter en druktur mødte han en russer på hjemvejen og slog ham ihjel i grøften. En bil kørte forbi. Den stoppede ikke op, men Gustaf blev nervøs og tog ingen chancer. Han skyndte sig til den nærmeste station og forlod landet hurtigst muligt. Han så sig aldrig tilbage. Det var historien.

Senere i livet har jeg sporet hans hastepas, hans militærhistorie og undersøgt landets situation. Det hele passer. Det er dog ikke nødvendigvis det vigtige i denne sammenhæng. Det vigtige er, at min farmor fortalte historien som en bagatel – omend en meget detaljeret bagatel, som min farfar sandsynligvis har fortalt mange gange til hende. Det var jo heller ikke "hendes" historie, men svigerfamiliens.

Når jeg senere i livet har genfortalt det hele for min far eller spurgt min farmor mere ind til det, er jeg ikke blevet mødt med modstand, men med en ligegyldighed. Det var ikke en vigtig historie for dem. Hvorfor egentlig ikke? Og hvorfor er den blevet det for Kanto-klanen i Danmark gennem min store iver med at genfortælle den igen og igen? Når min farmor fortalte det, og når min far hørte det fra mig, var det ikke andet end en fortælling. Den var endnu ikke narrativ. Der var ingen pointe i, hvad hun fortalte. Vi kendte ikke manden, og vi havde intet at bygge en narrativ fortælling op på.

Jeg lod det ligge, indtil jeg blev 22 år og for alvor granskede kirkebøgerne – både for Danmark og Finland. Hans liv udfoldede sig for mig; hans barndom, hans forudsætninger for at leve i denne verden; hans liv i Kaks-kerta med sine søskende og den store omvæltning i militæret; den endnu større omvæltning i Danmark uden at kende sproget eller normerne og ved at starte en familie, hvor samleveren døde alt for tidligt. Jo mere jeg erfarede, des mere betød den gamle fortælling for mig – den blev narrativ.

Når jeg fortæller historien, er det med viden om den hårde sociale arv fra netop Gustaf, som har bredt sig nedad helt til min fars generation. Jeg tænker på min far, der har brudt denne sociale arv med druk, vold, selvmord og alt andet, der kan spores blandt efterkommerne. Når jeg derfor fortæller historien om min finske tipoldefar, der i fuldskab og vrede slog en russer ihjel og flygtede fra sin straf, fortælles den til efterkommere med et behov for at forstå, hvilke forudsætninger deres kære havde for at få et godt liv. Hver gang den er videregivet til fjerne slægtninge, har jeg fået samme respons: "*Selvfølge!* Det hele giver mening nu" og "*Det genkender jeg. Hvor er vi kommet langt trods alt det.*"

Min finske tipoldefar Gustaf Kanto (1878-1954) med sine tre døtre Olga, Ella og Helga (fra venstre til højre).

Pointen med denne narrative familiehistorie er derfor blevet: Selvom familien i flere generationer har haft det hårdt mentalt, er det gået fremad siden Gustaf. Han var roden til den dårlige sociale arv, man har haft sine indre dæmoner at slås med og en fortid, der ikke måtte rippes op i. Den positive udvikling i slægten skal man vedkende sig og være stolt af. På den måde har jeg måske bragt en fortælling til live igen.

Man kan dog også sige, at jeg har skabt en myte, for mens narrativer kommer med en pointe, skaber myterne en forklaring. Det kommer an på, hvordan de fortælles, hvilket jeg vil vende tilbage til i et senere nummer. Når

familiehistorier fortælles, er det altid tidligere oplevelser, som præsenteres fra nutidens perspektiv. Min farmor fortalte *sin* historie om faderens barndom ud fra sin opdragelses horisont, men forsøgte at videregive en pointe, som ikke længere har meget at gøre i vores tid; jeg prøver modsat at fortælle min historie om Gustaf med træk gennem alle generationer, så den bliver nærværende og egentlig altid relevant, så længe familien arbejder sig mod det bedre og husker sine afdøde kære, der stadig bar på en del af arven.

I næste nummer vil jeg komme mere ind på narrativernes pointer og temaer.

DIS Arkiv & Bibliotek i Albertslund

søger flere slægtsforskere

bibliotek.dis-danmark.dk

Henvendelse til Poul Wachmann - wachmann@dis-danmark.dk

Slægtshistorie på kort

Af Kathrine Tobiasen

Når man vil i gang med at formidle sine gode slægtshistorier til omverdenen, er der mange muligheder. Det gælder om at servere, hvad man har fundet under sin søgen i diverse kilder, så læserne får en klar forståelse af, hvad det drejer sig om, men samtidig er det også vigtigt at fange læserne, så de får lyst til at læse – og blive ved med at læse. Historierne kan udformes på utallige måder. Her spiller bl.a. historiens emne ind, og hvad man har samlet af stof. Er det mest tørre facts fra kirkebøger og folketællinger eller har du masser af billeder, breve, omtale i aviser? Eller mundtlige overleveringer?

Men også det rent tekniske spiller ind. Hvad har du af programmer, og hvor ferm er du til at udnytte alle de mange funktioner?

Heldigvis er der rimelig frit spil, og faktisk er det kun fantasien (og eventuelt teknikken), der kan sætte visse grænser.

Talebobler på kort

En ide, som du ikke behøver at være nørd for at tage op, er den, som Leif Pedersen, Haslev, har arbejdet med. Den går ganske enkelt ud på at tage et kort og plote historien ind i talebobler på relevante steder. Et af hans kort er vist her.

Leif Pedersen

Leif fortæller om sit arbejde:

Jeg er så heldig, at jeg i 1964 lærte at skrive på maskine med alle 10 fingre.

I 1992 fik vi vores første PC og en matrixprinter – dyrt, men dejligt. Samme år installerede vi Windows, og senere kom Windows 1998.

I 2003 fik jeg igen en ny PC, denne gang med Windows XP og Word 2003; tekstbehandleren er jeg så glad for, at jeg har holdt fast i den siden, selv på den nyeste pc fra i år har jeg fået den installeret.

Variabel boble

I Word 2003 fandt jeg ud af at lave en taleboble. Det er den samme boble, jeg stadig bruger – kopieret igen og igen. I dag vil jeg ikke påtage mig at oprette en ny boble.

Hvis der er nogen, der vil bruge min boble, kan de få en blank Word-side med boblen indsat, og så kan de fortsætte derfra. I boblen kan indsættes både tekst og billeder. Man har mulighed for at variere boblens strektykkelse, farve og størrelse.

Hvis man ikke har brug for boblens spids, skal spidsen bare trækkes ind i boblen. Så bliver boblen regulær. Men man kan altid trække spidsen ud igen ved at trække i boblens kant.

Kort fra KMS

Landkortene over Sjælland, Fyn og Jylland har jeg fra et kort, som jeg købte hos Kort og Matrikelstyrelsen i 1988. Jeg farvede straks alle de sogne, hvor jeg har forfædre, gule.

Da jeg fik en scanner, gik jeg i gang med at scanne kortet; det lykkedes mig at scanne hele kortet i småbidder. Sjælland og Fyn hver for sig – Jylland desværre på mindst seks delscanninger. Men jeg har heldigvis kun brug for Jyllands midte. Mine svigerbørns forfædre er spredt over både Jylland, Sydhavsøerne og Bornholm.

Kortene indsætter jeg i et Worddokument, hvor alle fire margener er sat til 1 cm. Taleboblerne kan naturligvis placeres frit hen over kortene.

Hvor forfædre vandrer mellem andre lande, bruger jeg scanninger af kort fra gamle skoleatlas.

Økonomi i skriverserne

For snart mange år siden talte jeg med en medarbejder på KMS om min brug af deres kort. Han sagde, at det var OK, når jeg bare skrev, hvor de kom fra, og at vi skulle få en aftale, dersom der kom økonomi i skriverserne. I dag kan kort fra Geodatastyrelsens (tidligere KMS) hjemmeside frit hentes og bruges til ikke-kommercielt brug. Bærbar PC bruger jeg ikke, og smarte mobiler, som både kan vise vejrudsigt og gmail og meget mere, kan (eller vil) jeg ikke finde ud af. Papir er mit foretrukne medie. Og det går alligevel.

Send en mail til toveogleif.pedersen@gmail.com, hvis du vil vide mere.

Tove og Leif Pedersen - Lovhøjen 4, Haslev
 toveogleif.pedersen@gmail.com - 6128 4219
 10. juni 2016

Min oldemor Marie Cathrine Frederiksen har rødder i stadmusikanterslægten Kloch. De spillede i Århus, Holstebro og Ringkøbing.
 Hun har også rødder blandt kartoffeltyskerne Bitsch, Winkler og Jung. De kom til Danmark i 1760 og fik gårde i et nyt sogn Frederiks
 Desuden har hun rødder i bondeslægter nordøst for Holstebro.

Min oldemor Marie Cathrine Frederiksen har rødder i stadmusikanterslægten Kloch. De spillede i Århus, Holstebro og Ringkøbing.
 Hun har også rødder blandt kartoffeltyskerne Bitsch, Winkler og Jung. De kom til Danmark i 1760 og fik gårde i et nyt sogn Frederiks
 Desuden har hun rødder i bondeslægter nordøst for Holstebro.

Min oldefar Martin Nielsen har blandt andet rødder på to større gårde i Sønder Felding tilbage i slutningen af 1500-tallet - og i 1600-tallet - det var Fruergård og Drongstrup.

Fruergård

Steen Steensen Blichers mindesten i Thorning. Han var præst der.

Marie Cathrine Frederiksen født 1857 i Vium er datter af Philip Frederik Jensen Kloch og Agnethe Nielsdatter.
 Hun får i 1882 et barn med sødelmager Martin Nielsen -

Martin Nielsen født 1857 i Thorning er søn af Niels Pedersen Sunds og Birgitte Marie Jensdatter boende i huset Søvang i Ungstrup.

I 1882 arbejdede han i Vium og fik et barn med husholderske Marie Cathrine Frederiksen. Han ville ikke erkende faderskabet og rejste i 1884 til New York. Blev gift der og fik 2 døtre

Vium kirkegård 1992 eget foto

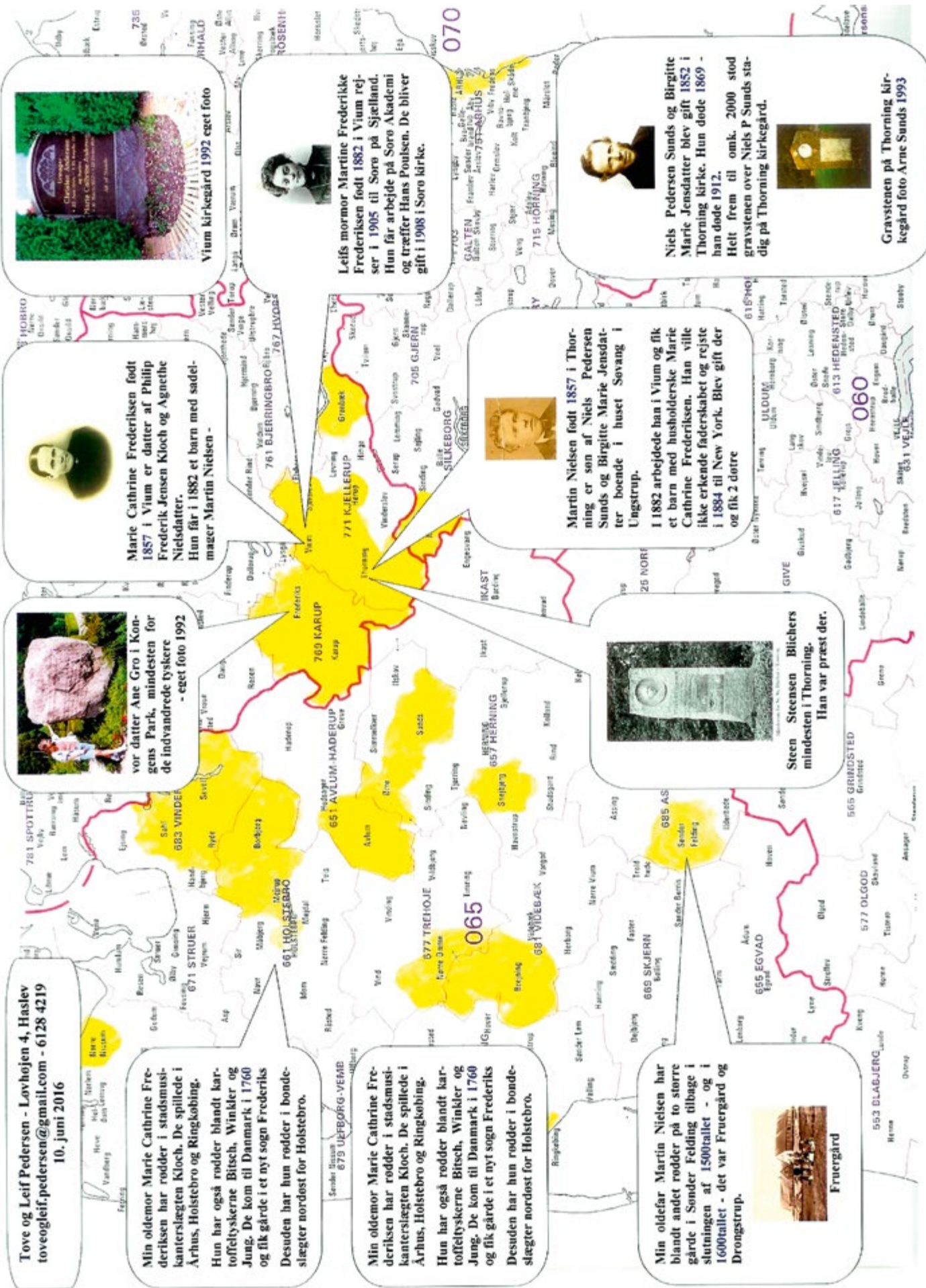
Leif's mor Martine Frederikke Frederiksen født 1882 i Vium rejser i 1905 til Sorø på Sjælland. Hun får arbejde på Sorø Akademi og træffer Hans Poulsen. De bliver gift i 1908 i Sorø kirke.

Niels Pedersen Sunds og Birgitte Marie Jensdatter blev gift 1852 i Thorning kirke. Hun døde 1869 - han døde 1912.
 Helt frem til omk. 2000 stod gravstenen over Niels P Sunds stadig på Thorning kirkegård.

Gravstenen på Thorning kirkegård foto Arne Sands 1993

Gotisk læseprøve

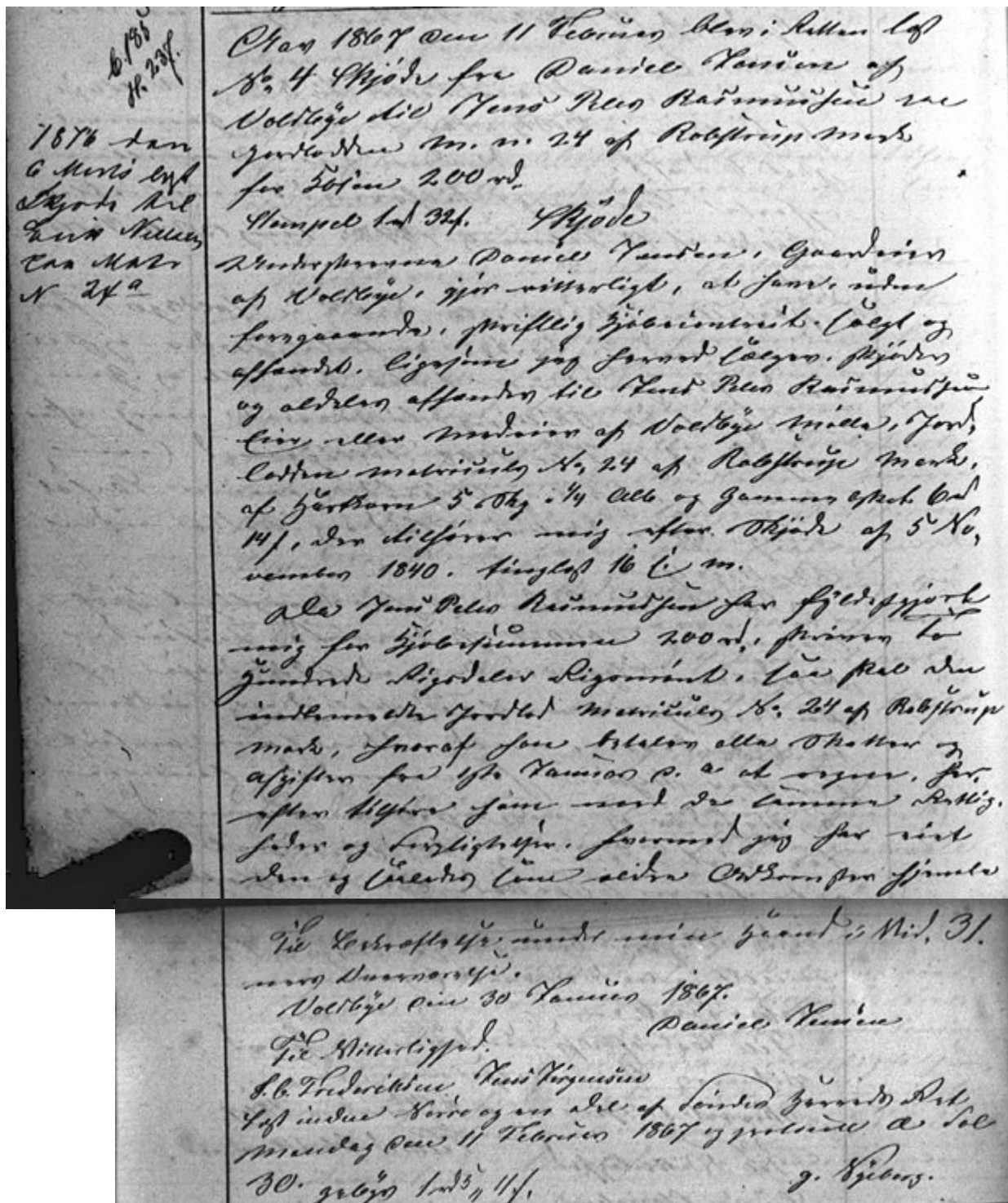
I anledning af at temaet i dette nummer er ejendomshistorie, har vi til læseprøven valgt et skøde. Teksten kan ses på Arkivalieronline, hvor den gemmer sig under arkivskaberen Grenå Byfoged, Djurs Nørre-Djurs Sønder Herreds foged og arkivserien Skøde og panteprotokol, 1867-1868, s. 30b (www.sa.dk/ao-soegesider/billedviser?pid=16968048#210485,39770217).

Læs teksten grundigt igennem. Hvis du ikke får fat i

det hele i første omgang, tager du en omgang til – og en tredje og fjerde, hvis det skulle være nødvendigt. Efterhånden vil teksten forhåbentlig åbne sig for dig.

Når du ikke kan komme længere, kan du på DIS-Danmarks hjemmeside www.slaegtogdata.dk > Foreningen > Bladet Slægt & Data > Bilag til Slægt & Data finde den korrekte tydning.

Rigtig god læselyst!

Når vi skal finde oplysninger om vore forfædre, er opgaven i første omgang at finde ud af, hvem deres forældre var, om de havde søskende, og hvem de blev gift med og fik børn med. Vi forsøger at danne os et billede af familien og stykker brikker sammen til dens historie.

Ved siden af at finde ud af, hvilke personer en given ane levede sammen med, er det vigtigt at slå fast, hvor og hvordan han/hun boede. En hytte langt ude på landet, en pænt stor gård i en landsby eller måske et hus i byen? Det fortæller om, hvad det var for et liv, anen havde mulighed for at føre, og i mange tilfælde var bo-pælen tæt knyttet til det erhverv, han kunne udøve og dermed ernære sin familie med.

Før i tiden boede langt den største del af befolkningen på landet, hvor man ejede eller fæstede en gård eller et hus med jord, som gav basis for landbrug. I byerne havde man tit sit værksted eller forretning i det hus, hvor man boede. Under alle omstændigheder var det at anskaffe sig en ejendom en stor og afgørende begivenhed.

Derfor er ejendoms historie et af de allervæsentligste emner for slægthistorikeren. Den vil vi her se på i dette tema.

Garverens værksted kunne snildt indgå som en del af hans hus. Motivet er fra købstadsmuseet Den gamle By i Aarhus.

Skøder

Når man havde opnået ejendomsret til et stykke jord eller en bygning, var det vigtigt, at der var faste regler at holde sig til. Allerede i de gamle landskabslove (Jyd-ske, Sjællandske m.v.) finder vi bestemmelser for skøder og tinglysning af samme for at sikre rets-gyldigheden. Med et skøde havde ejeren et synligt bevis på, at han rent faktisk ejede en ejendom, og samtidig dokumenterede skødet, at ejerforholdet var rets-gyldigt, ved at det var blevet læst på tinge og var forsynet med herreds- eller byfogedens underskrift og segl.

Skøder blev udstedt tilbage i middelalderen, men først fra midt i 1500-tallet blev det bestemt ved lov, at skøder også skulle føres til protokols, hvilket vi som slægtsforskere kan være glade for, da en protokol har større chancer for at overleve gennem århundreder end skøder på løse papirer.

Danske Lovs 5. bog, 3. kapitel fastslår, at skøder skulle udstedes på tinge for at være gyldige, og det skulle ske snarest på det herreds-, birke- eller byting, som ejendommen hørte under. Var det derimod adeligt jordegods, der blev handlet, måtte man bevæge sig til det relevante landsting for at få ordnet papirerne.

Et skøde skal slå forskellige ting fast med syptomersøm: Hvem sælger, og hvem køber? Hvilken ejendom drejer det sig om helt præcist? Hvordan er stedet vurderet (hvad er dets hartkorn), og hvad skal betales? Endelig skal både sælger og køber sikre sig mod eventuelle efterfølgende krav. Handlen gælder – mange steder skrives det direkte – til evindeligt tid.

Udformning og formulering af skøder har naturligvis ændret sig op gennem tiden, men grundtrækkene er stadig de samme. Her er et eksempel på et tidligt skøde, hentet i Viborg Landstings Skøde- og Pantebøger, 1711:

Nr. 1. Kiendis ieg Jacob Knudsen til Østergaard Herridzfoget i Øster Nør Herrit at hafue soldt skiødt og afhendet, saa ieg og her med Skiøder og afhænder fra mig og mine arff[inger]: til Just Jensen i Tarm og hans arf: den Halve part af Jørgen Davidsens sted ibid: Hartkorn 1 td. 1 alb. med den halfue deel udj 2de Enge Neml: Brosted Eng H:korn 2 fr. 1/2 alb: og Varde engen iligemaade Halfue H:k: 2 td. samt Halfve deelen af et Huussted beliggende Synderst i Enevold Andersens Tofft kaldet Trindtoft, Hvilche for skrevne Eiendomme med ald desens Rette tilliggende som der nu tilliger og af alders tiid tilliget og bør der til at lige med Rette, bem.te Just Jensen maae og skal hafue nyde bruge og beholde til Evindeligt Arf og Eiendom og kiender ieg Jacob Knudsen og mine

Tema: Ejendomshistorie

arf: aldels ingen ydermeere Lod, deel, Ret eller Rettighed at hafue til eller udj bem.te Eiendomme udj nogen Maade., Men her med for mig og mine Arf: fri hiembler og fuldkommen tilstaar bem.te Just Jensen og hans Arf: samme Eiendomme for alle og Een hver tiltalle og holde bem.te Just Jensen og hans arf: skadisløs i alle maader, eftersom ieg for fornefnste sted og Eiendomme allerede Hafuer annammet fuldkommen og fylligt, saa ieg tacher hannem for god og Nøjagtig betalling, des til Bekræftelse hafuer ieg dette med Egen Haand underskrefuet og forsejlet og venlig ombedet Frans Hansen og Poul Eschesen begge af Tarm dette med mig til Vitterlighed at underskrifue.

Østergaard d: 15 July Ao. 1711.

Knudsen (L:S:)

Efter Begjering til Vitterlighed Frands Hansen,
Poul Eschesen

Vi ser, at sælger starter med at bekendtgøre, at han har "solgt, skødet og afhændet" – en fast remse for handlingen, der skal få alle facetter med – det halve af en lille gård, beboet af Jørgen Davidsen med et par stykker eng og "halvdelen af et hussted" til Just Jensen. Senere kan man nøjes med at oplyse matrikelnummeret, men på dette tidlige tidspunkt må der en nærmere beskrivelse med; husstedet er beliggende sydligst i Enevold Andersens toft, også kendt som Trindtoft. Endelig følger forsikringerne om, at overdragelsen gælder til evindeligt arv og ejendom for køberen og hans efterkommere, mens sælger og hans arvinger giver garanti for, at de vil holde køber skadesløs og fri for alle tænkelige krav og retslige tiltaler fremover. Det sker bl.a. med verberne fri, frelse, hjemle og fuldkommen tilstå, et fast udtryk, som vi møder igen og igen (her har man dog glemt frelse). 'Fri' står for 'fri for retsforfølgelse', 'frelse' hentyder til det samme, og 'hjemle' betyder 'garantere køberen, at han bliver ejer af de købte'.

I dette tilfælde er der ikke nævnt en pris; det har været tilstrækkeligt at notere, at køber har modtaget "god og nøjagtig betaling." Hvorefter et par tilkaldte vidner kan underskrive sammen med sælgeren.

Sprogbrugen bliver med tiden moderniseret, men man vitterliggør stadig, at man har solgt og afhændet en ejendom. Garantierne, som man brugte mange ord på, forsvinder, vel fordi det ikke længere er nødvendigt at sikre sig på denne måde. Men op til sidst i 1700-tallet kan man stadig finde forsikringer som: Skulle imod vente noget af bemt. steds ejendom, herlighed eller rettighed blive kjøberen og arvinger ved lov

En side fra skøde- og panteprotokollen for Øster- og Nørre Horne Herreder, Ribe Amt. Hans Hansen Trøllund gør her vitterligt, at han den 8. juni 1740 har solgt en ejendom.

og dom for min vanhiemmels (mangelfuld, ugyldig hjemmel) skyld fravunden, da skal jeg som sælger saadant erstatte efter ald billighed ... Underforstået, at hvis sælger ikke har haft styr på ejendomsretten til det, han har solgt, må han erstatte køberens eventuelle tab.

Skøde- og panteprotokoller

Skøder skulle føres til protokols, og i starten skete det i de tingbøger, som førtes over samtlige sager ved by-, herreds- og birketingene. 1632 blev det bestemt ved lov, at der skulle føres en særlig pantebog. Det tog dog sin tid, før denne praksis slog igennem, og der er kun bevaret få protokoller fra 1600-tallet. Det gælder dog

ikke landstingenes skøde- og panteprotokoller, som registrerede adelige handler, og som blev ført reglementeret. 1738 blev pligten indskærpet, og samtidig blev det bestemt, at der skulle føres navneregistre over både kreditorer og debitorer.

I forbindelse med den nye matrikel i 1844 oprettedes en ny form for registre, realregistrene. Her fik hver ejendom sin egen side, hvor man efterhånden indførte handler med stedet og optagelser af lån i det. Registrene er ført sognevis og efter ejerlav og opstillet efter matrikelnumre. Hvis du kender en ejendoms matrikelnummer, er det rimelig nemt at blade frem til den i registret, og her får du basale oplysninger om stedet og om adkomster og handler, alle forsynet med henvisning til den side i protokollen, hvor du kan finde det pågældende skøde eller pantebrev.

Som det fremgår af navnet, indeholder skøde- og panteprotokollerne både skøder og pantebreve, der blev udstedt ved lån, som blev tinglyst. Her kan man læse skøderne m.v. i deres fulde udstrækning. Protokollerne er ordnet kronologisk, og her skal du være opmærksom på, at der godt kunne gå lang tid fra et skøde blev udstedt, til det blev tinglyst. Der er tale om meget omfangsrige bøger, et enkelt år strækker sig over mange sider, så uden brug af registret kommer man på hårdt arbejde. Desværre er der ingen faste regler for, hvordan registre skulle ordnes; der kan godt ligge et stykke arbejde i at finde rundt i dem ...

I margen ud for et skøde eller et lån er som regel tilføjet, hvornår stedet er solgt igen, eller lånet er indfriet. Husk at notere denne oplysning, der kan hjælpe dig videre i din forskning.

Rigtig mange af registrene og protokollerne er i dag tilgængelige på Arkivalieronline. Du finder dem ved under Arkivalieronline at vælge *Find en ejendom*. Det bringer dig til oversigten over de digitaliserede arkivalier. Linket *Realregistre, skøde- og panteprotokoller* fører videre til dropdownmenuer, hvor du starter med at vælge *Amt* og derefter finder det relevante område under *Arkiv*. Tinglysningen hørte indtil 1919 under herreds-, birke- eller byfogeden og herefter under dommeren. Du kan finde oplysninger frem til ca. 2000.

Finder du ikke det ønskede under AO, bør du forsøge dig i Daisy og her benytte dig af muligheden for at nøjes med at søge på enkelt ord eller bare en del af et ord. Et eksempel: Læsø Birk kan ikke umiddelbart findes ved at bruge AO's system, men ved at taste 'Læsø' i Arkivskaberfeltet og 'skøde' i Arkivseriefeltet, kommer Læsø Birks skøde- og panteprotokol frem. I øvrigt er det altid en god ide at søge i Daisy, da du kan

være heldig at falde over ting, som du ikke vidste eksisterede, men som kan være superrelevante i din forskning. Ligesom det er værd at løbe navneregistre for 'dine' områder igennem. Måske opdager du, at din tipoldefar, som du mente havde alt på det tørre, har været nødt til at optage et anseligt lån. Alternativt kan du bruge DIS-Arkivalielister på www.slaegtogdata.dk > Kilder eller Lars Jørgen Helbos ao.salldata.dk.

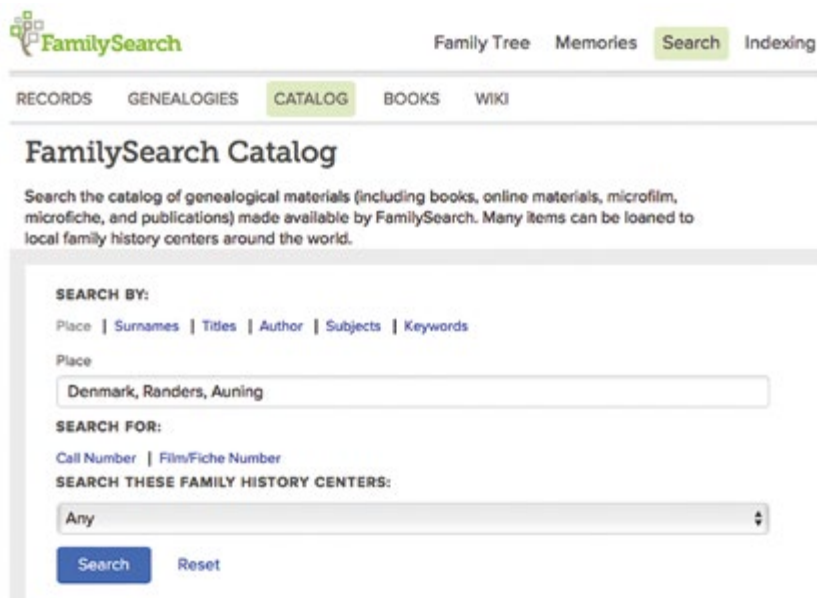
Fæstebreve

Langt flertallet af bønderne ejede før 1800 ikke deres gårde; de havde dem i fæste. Fæste er en slags leje eller forpagtning af bygninger og jord, og ved tiltrædelsen af fæstet fik fæsteren et fæstebrev, hvor de nærmere bestemmelser omkring fæsteforholdet var nedfældet.

Fæstebreve er ligesom skøder skåret over en fast læst. Indledende gør godsejeren vitterligt, at han har "stæd og fæst og hermed stæder og fæster til ..." Dernæst hører vi, hvem den nye fæster er, og som regel hvem han overtager fæstet efter. Tit er der tale om, at det er en far eller svigerfar, der 'godvilligen' har afstået stedet. Stedets beliggenhed og hartkorn nævnes, og endelig følger vilkårene for fæstet. Fæsteren skal udrede alle kongelige ekstra og ordinære skatter (her tages altid forbehold for nye skattemæssige påhit fra majestæten), og han skal betale årlig landgilde og yde hoveri på godset. Han skal holde bygninger og besætning i forsvarlig stand og "lovlig og tilbørlig dyrke og drive stedets Eiendom, og i ingen maade det til upligt bruge eller bruge lade – og aldeles intet deraf afhænder, bortleier, omskifter eller forvilder." Citatet er fra et vestjysk fæstebrev anno 1778, men kunne optræde hvor som helst og når som helst. Slutningen lyder gerne således – med få varianter: "Være sin Husbond og visse Bud (godsejerens befuldmægtigede bud) hørrig og lydig, og øvrigt Retter sig efter Hans Kongl: majestæts allernaadigste lov og anordninger, alt under dette Fæstes Fortabelse, og anden lovlig tiltale". Forstået således, at hvis fæsteren ikke udviste lydighed og passede sin gård efter bestemmelserne, risikerede han at blive sat fra gården.

Ud over landgilden, som faldt til betaling hvert år, ofte til Martini Dag, Mortensdag, den 11. november, betalte fæsteren et beløb i indfæstning. Beløbets størrelse kunne variere meget, men det blev fastsat ud fra gårdens størrelse og tilstand. Landgilde, der oprindeligt blev svaret i naturalier, men efterhånden konverteredes til pengebeløb, var også en variabel størrelse. Her kunne gårdens beliggenhed i forhold til godset

Tema: Ejendomshistorie

FamilySearch

Family Tree Memories Search Indexing

RECORDS GENEALOGIES CATALOG BOOKS WIKI

FamilySearch Catalog

Search the catalog of genealogical materials (including books, online materials, microfilm, microfiche, and publications) made available by FamilySearch. Many items can be loaned to local family history centers around the world.

SEARCH BY:

Place | Surnames | Titles | Author | Subjects | Keywords

Place

Denmark, Randers, Auning

SEARCH FOR:

Call Number | Film/Fiche Number

SEARCH THESE FAMILY HISTORY CENTERS:

Any

Search Reset

Søgning i Familysearchs katalog. Her søges efter sted (Place) – hvilket vil være valgt, hvis du ikke selv klikker på en af de andre muligheder.

spille ind, idet en meget lang afstand til markerne kunne betyde, at bonden slap for hoveri mod at betale mere i landgilde.

Omfanget af hoveriet er sjældent nævnt i fæstebrevene; der henvises som regel blot til stedets “hoveforeninger”. Der var gerne bestemmelser for, hvor mange dage pr. år en henholdsvis hel-, halv- eller kvartgård skulle yde; de forskellige gårdstørrelser opstod, når man i tidens løb har måttet gribe til at dele de oprindelige gårde i halve og kvarte for at skaffe ejendomme til den voksende befolkning. Antallet af dage kunne svinge meget fra sted til sted, mest plagede var fæsterne på øerne og i Østjylland, mens udkantsbønderne generelt slap billigere. Og så var der dem, der var så heldige at være fæstere under præster, borgere og andre med overskud til at købe ejendomme, men ikke nødvendigvis med et gods og dermed behov for arbejdskraft til at drive dette. Andre ejere af jordegods kunne være læreanstalter og hospitaler.

Efter de store landboreformer i 1780'erne kom der skærpede regler for fæstevæsenet. Hoveriet begrænsedes, og en gård skulle synes og vurderes, inden en ny fæster tog over, så han ikke kom til at hænge på forgængerens eventuelle misrøgt. Herefter kan du i nogle tilfælde finde denne taksation vedhæftet fæstebrevet og indført i protokollen, så du kan danne dig et indtryk af gården og dens besætning.

Fæsteprotokoller

Fæstebrevet blev skrevet i to eksemplarer; det ene fik fæsteren, det andet opbevarede godsejeren, som uden fra 1719 skulle indføre brevet i en fæsteprotokol.

I en del tilfælde er de originale fæstebreve bevaret og kan ses i pakker på Rigsarkivets læsesale. Tag gerne et kig på pakkerne; selv om teksten svarer til den, der står i protokollerne, kan du i originalerne være heldig at finde dine aners personlige underskrift.

Fæsteprotokoller skal findes i godsarkiverne, og de er bevaret i vekslende omfang. Størst chance for gevinst er der på større, velorganiserede godser. Protokollerne er ført kronologisk, og som regel er de forsynet med et navneregister.

Når du skal arbejde med fæsteprotokoller, skal du som det første have styr på, hvor dine forfædre var fæstere. Det er ikke altid ligetil, da flere godser kunne eje bøndergårde i samme sogne. Hvis du ikke ad anden vej er kommet på sporet, kan du få en oversigt over, hvilke godser der kan komme på tale ved at søge i www.familysearch.org's *Catalog search*. Tast et sogn i *Place*-søgefeltet og vælg blandt søgeresultaterne *Probate records*. Godser med gårde i sognet vil her være listet. Herefter må du så tjekke protokollernes registre.

Desværre er AO ikke til den store hjælp, når det drejer sig om fæstebreve. Emnet skal findes under punktet *Find din slægt*, ikke som skøderne under *Find en ejendom*. En del registre til protokoller fra især godser på øerne er dog lagt ud; du finder en samlet oversigt, hvis du vælger menuen *Fæstevæsen – Register og hjælpemidler*. Ellers må du til Daisy, hvor du indtaster godsets navn i *Arkivskaberfeltet*.

Mange af de digitaliserede godsarkivalier, som du går forgæves efter på AO, kan du finde på Familysearch, www.familysearch.org. Klik på fanebladet *Search* og herefter *Browse all published collections* og

Tema: Ejendoms historie

naviger frem til *Denmark* og *Estate Records*. Vælg dit amt og derefter gods. Her er både skifte- og fæsteprotokoller, jordebøger, regnskaber og diverse andre ting. Det er ikke alt, du kan finde, men rigtigt meget er der; vær opmærksom på flere arkivalier kan gemme sig under samme link.

En tredje mulighed er Wadschier (www.wadschier.dk), hvor du blandt de mange scannede arkivalier også vil finde fæsteprotokoller. Vælg fanebladet Kilder > Søg arkivalie. Når du i feltet Arkivnavn taster 'fæsteprotokol', vil systemet vise dig de protokoller, der findes på siden.

Har du aner på Fyn, kan du have stor nytte af DIS Odenses database over navneregistre til fæsteprotokoller (navneregistre.dis-danmark.dk/faeste_skifte/). Her kan du foretage en nem søgning i mange (ikke alle) fynske protokoller.

Jordebøger

En jordebog er en fortegnelse over fast ejendom tilhørende en og samme ejer, hvad enten dette er en person eller en institution (definition fra *Dansk kulturhistorisk Opslagsværk*). Jordebøger har været kendt siden middelalderen, hvor et berømt og tidligt eksempel er Kong Valdemars Jordebog over krongodset fra ca. 1230. Interesserede kan bese dette klenodie på AO. Fra 15-1600-tallene er bevaret forskellige gejstlige jordebøger og herredsbøger.

Af større interesse for almindelige jordiske slægtsforskere er godsernes jordebøger. Her finder man en oversigt over gårdenes bøndergods, som det har set ud på et givet tidspunkt. Fæsternes navne vil være anført, sammen med landgilde og ofte stedets hartkorn. Det var almindeligt, at et gods fik udarbejdet jordebøger på forskellige tidspunkter, og ved at sammenholde dem, kan du være heldig at følge din slægt gennem flere generationer på en gård. Jordebøger kan desuden bruges som en genvej, hvis du skal finde ud af, om din familie overhovedet har hørt under et givet gods.

Jordebøgerne skal findes i godsarkiverne. Bortset fra den nævnte Valdemars Jordebog er de ikke lagt ud på AO. Brug Daisy eller forsøg på Familysearch eller Wadschier.

Hartkorn – hvad er det for en størrelse?

Begrebet hartkorn optræder her og der og allevegne i dokumenter, der har med ejendomme at gøre. Det er et mål for et jordstykkets bonitet. Selve ordet betyder 'hårdt korn', og det hentyder til, hvor meget rug eller byg, der kan avles på jorden.

Systemet er opfundet, fordi det ved skatteansættelsen var nødvendigt med en vurdering, der tog hensyn til, at der er stor forskel på jordens ydeevne fra de fede lollandske agre til de sandede midtjyske marker. Det gik ikke an at lade ejerne eller fæsterne forskellige steder i landet svare det samme for en hektar agerland.

Hartkorn måles i de gamle vægtenheder: tønder, skæpper, fjerdingkar og album. De ses ofte forkortet henholdsvis som tdr., skp., fdk. og alb.

1 tønde = 8 skæpper

1 skæppe = 4 fjerdingkar

1 fjerdingkar = 3 album

Hartkornsspecifikationer

Har du fundet en ane i folketællingen 1787, uden at vide ret meget mere om ham eller hende, kan du bruge de hartkornsspecifikationer, som Rentekammeret i 1788 opfordrede amterne til at udarbejde, til at skaffe dig oplysninger om det sted, anerne boede på.

Proprietarius.	N ^o	Folio	Gamme	Nye
		Hart Koen	Matricul	Matricul
		Extr.	Hart Koen	Hart Koen
			Tønder	Skæpper
Vindum Sog				
Vindum Overgaard				41 52
Vindum Undergaard				2 2
Vindum Sog				8 132
Vindum Bye				
1		7 1	1 5	1 1
2		7 1	1 5	3 1
3		7 1	1 5	3 3
4		7 1	1 5	2 1
5		7 1	1 5	1 1

En side fra Matriklen 1688. Her ses første side af afsnittet om Vindum Sogn i Viborg Amt.

Tema: Ejendoms historie

Centraladministrationen ønskede oversigter over rigets skattepligtige hartkorn, og den leverede amterne i løbet af de følgende år. Her er oplysninger om ejers/fæsters navn og gårdenes hartkorn, og opstillingen er ordnet efter sogne og herefter ejerlav. Både gårde, huse med hartkorn og jordløse huse er medtaget.

Enkelte specifikationer har fundet vej til AO, bl.a. Dueholm og Skivehus Amter og Salling Herred; de gemmer sig under *Find en ejendom > Matrikler*. Men for de fleste amters vedkommende må du til Daisy og derefter på arkivbesøg. I Daisy kan du nøjes med at taste 'hartkornsspecifikationer' i Arkivserie-feltet. Du får nu en lang række hits og kan undersøge, hvilke der dækker dit interessefelt bedst.

Matrikler

Med lange mellemrum er der blevet foretaget landsomfattende vurderinger af jorden. Hensigten bag det store arbejde har hver gang været at skaffe et ensartet og retfærdigt grundlag for beskatningen.

De første spadestik blev taget med matriklerne i 1662 og 1664. Disse oplevedes ikke som rimelige i

vurderingerne, og de fik allerede i 1688 en afløser i Christian V's matrikel, et gedigent stykke arbejde, som kom til at gælde i godt 150 år. Her gennemgås hele landet, amt for amt og sogn for sogn, og under hvert sogn er opført samtlige gårde med oplysninger om, hvem ejeren er, og hvad fæsteren hedder, og endelig hartkornet efter både den gamle (fra 1664) og den nye matrikel.

Det er et fantastisk værk, som kan bruges som en tidlig folketælling. Ganske vist er den mangelfuld ved det, at den kun nævner husstandsoverhovedet, ejeren eller fæsteren af stedet (der godt kan være en kvinde, enken efter en tidligere fæster), men på et tidspunkt, hvor det tynder kraftigt ud i de gængse kilder, er den uomgængelig.

Denne kilde findes ikke på AO, bortset fra et par bidder, som kan ses under *Find en ejendom > Matrikler*. I stedet har man valgt at lægge de tilhørende markbøger ud, der på imponerende vis oplister samtlige agerstykker i landet, med angivelse af beliggenhed og størrelse – her er det nødvendigt at bruge arkivregistraturen, som også kan studeres online, for at kunne navigere i

Køkkenet i en gård, som det har set ud for ca. 100 år siden. Billedet er fra museet Abelines gård på Holmslands Klit.

Tema: Ejendoms historie

bøgerne! På sin vis et fascinerende arbejde, men nok ret uoverskueligt at bruge for flertallet af slægtsforskere.

De store forandringer i landbruget, der var resultatet af reformerne og udskiftningen i slutningen af 1700-tallet, betød, at en ny matrikulering var tiltrængt. Den kom i 1844 og dele af den kan ses på AO.

Den oplyser ejers og brugers navne samt hartkorn og er opstillet efter matrikelnumrene.

Hvis du kender en ejendoms matrikelnummer, kan du på www.ois.dk findes stedets nutidige adresse.

Aftægtskontrakter

I en tid uden et egentligt forsorgsapparat var det nødvendigt at sikre sig på anden vis. Den oplagte vej var at lade en aftale om aftægt indgå i overdragelsen af ejendommen til en ny ejer/fæster.

I kontrakten opregnede punktligt, hvad den nye ejer skulle yde af 'præstationer': fødevarer, brændsel, penge, kørsel til kirke og familie og sidst, men ikke mindst vigtigt: en hæderlig begravelse efter egnens skik og brug. Undertiden skulle der bygges en helt ny bolig, hvis aftægtsnyderen ikke var tilfreds med servicen i huset. I praksis gik man måske ikke så meget op i at opfylde listernes mange krav, men lod de gamle indgå som en del af husstanden.

Kontrakterne kan opleves som endeløse opremsninger, men de bør læses som en nøje status over, hvad man i det pågældende miljø på dette tidspunkt opfattede som passende for en anstændig livsførelse. Som sådan er aftægtskontrakterne en suveræn kilde. Hvis du har flere af slagsen, er det en god ide at sammenholde dem. Derved vil du få øje på forskelle og måske opdage punkter, hvor en enkelt familie skiller sig ud.

Aftægtskontrakter er udarbejdet sammen med skøderne og er retsgyldige dokumenter. De skal findes i skøde- og panteprotokollerne, i direkte fortsættelse af skøderne. Det var naturligt, at børn og svigerbørn tog over, men havde man ikke børn at sælge til, var der ikke noget i vejen for at lave en aftale med en køber, man ikke var i slægt med. Ligeledes ville det tit være bestemt, at aftægten gjaldt til de gamles død, og hvis en ny ejer inden da skulle komme til, ville aftægtsforpligtelsen følge med.

Også under fæstevæsenet kendte man til aftægtsaftaler, men her ses de sjældent som selvstændige dokumenter. Man nøjedes med et par bemærkninger i fæstebrevet om, at den nye fæster måtte tage sig pænt af sin forgænger.

Hvordan så ejendommen ud?

Det var almindeligt at stille sig op foran huset og lade

En gård fotograferet ca. 1915 med familien poserende foran haven.

Tema: Ejendoms historie

sig forevige med sin ejendom, efter at kameraer havde holdt deres indtog. Måske fik dine aner endda tegnet eller malet deres gård; hvis du ikke selv har sådanne billeder, kan du spørge på et lokalhistorisk arkiv i interesseområdet eller prøve at søge på www.arkiv.dk.

Midt i 1900-tallet blev det muligt at optage luftfotografier af gårde og huse. Disse kan du finde eksempler på online. FlyfotoArkivet (flyfotoarkivet.dk/Forside.aspx) har billeder fra Midt- og Nordjylland, og COWI (kortal.dk) byder på fotos fra en luftfotografering i 1954, som på hjemmesiden kan sammenholdes med nutidige luftfotos.

Vi har dokumenter, især skifter, der kan fortælle meget om, hvad man i fortidens husstande havde at gøre med. Men billeder kan det tit ligge tungere med, når vi er tilbage i 1800-tallet og endnu tidligere. Vi må ofte nøjes med generelle billeder: Vi kan ikke vide, hvordan der helt præcist så ud, men vi kan tillade os at formode, at det har været noget i den her retning. Vi kan skøjte rundt på nettet og jagte billeder, f.eks. samtidige malerier og stik, men det er mere givende at tage til museer som Hjerl Hede, Den gamle By, Den fynske Landsby og Frilandsmuseet, hvor du kan se, hvordan store gårde og små hytter, borgerhuse og værksteder kunne være indrettet. Gå rundt og nyd interiørerne og skyd løs med kameraet i sikker forvisning om, at du får billeder, som du selv har ophavsretten til. Aflæg eventuelt besøg på en kold vinterdag for at fornemme, hvordan det må have været at bo i huse uden isolering og termoruder.

Der findes naturligvis også bøger, du kan øse viden af. Axel Steensberg har skrevet et fint værk om *Gamle danske Bøndergårde* (Forum 1978), og Gorm Benzon står bag en hel serie med titler som *Gammelt dansk bindingsværk*, *Gamle danske vinduer*, *Gamle danske trapper* m.fl. (Det Benzonske Forlag, 1981-87).

Brandforsikringer

Når et hus eller en gård skulle brandforsikres, hvilket vandt indpas i byerne fra midt i 1700-tallet og på landet, efter at selvejet bredte sig omkring 1800, blev der foretaget en taksation. Her kan man se, hvor mange længer stedet bestod af, og hvilke materialer det var opført i: stråtag, lerklinede vægge, grundmur m.v.

De vigtigste arkivalier er her forsikringsprotokoller og taksationsprotokoller. De første registrerer de forsikrede steder, opført efter sogne, kortfattet, men med henvisninger til taksationsprotokollerne, hvor vurderingerne bliver foldet ud. Protokollerne ligger, for så vidt de er bevarede, på AO, hvor du skal søge dem under

Fortidens foretrukne byggestil i bindingsværk og med stråtag. Lige udenfor døren befinder sig den livsnødvendige vandpumpe (Hjerl Hede).

Find en ejendom. Det er kilder, der giver et godt supplement til slægtshistorien, men da de har været behandlet i Slægt & Data nr. 4, 2012, vil jeg her nøjes med at henvise til denne artikel. Har du ikke selv bladet, kan du finde en elektronisk udgave på hjemmesiden: www.slaegtogdata.dk > Foreningen > Bladet Slægt & Data.

Læs mere

Rigsarkivet har udmærkede vejledninger på hjemmesiden www.sa.dk. Vælg Brug arkivet > Lær om arkivalier. Her er artikler om både ejendomsoplysninger, fæsteprotokoller og brandforsikringer.

Dansk kulturhistorisk Opslagsværk, bd. 1-2. Dansk Historisk Fællesforening, 1991. Gode baggrundsartikler.

Find din slægt – og gør den levende. Jytte Skaaning & Bente Klercke Rasmussen.

En kvart million billeder af fynske dødsattester

Af **Mette Fløjborg**
Slægtsforsker, DIS-Odense
mette@flojborg.dk

Slægtsforskerforeningen DIS-Odense har taget 264.000 billeder af alle fynske dødsattester frem til 1940. Billederne er lagt ud på Rigsarkivets hjemmeside og kan søges via deres søgefunktion, Daisy, på samme måde som kirkebøger, folketællinger og millioner af andre skannede arkivalier.

Idéen

I foråret 2015 begyndte DIS-Odenses aktive medlemmer at tale om, at det kunne være et sjovt projekt at fotografere alle fynske dødsattester og få dem online. Attesterne befandt sig fysisk i Odense og København, men ikke en mors sjæl havde overblik over, hvilke attester der skulle findes i Odense, og hvilke i København. End ikke personalet på Rigsarkivet kunne hjælpe, fordi registreringen i Daisy ikke var fyldestgørende. En kasse med navnet 'Fyn' kunne både indeholde fynske byer eller landsogne eller begge dele – og nogle gange kun for en del af øen.

Hvis alt blev lagt online, ville alting blive meget lettere for slægtsforskerne at finde rundt i, mente folkene i DIS-Odense.

Selvom det handler om død, herunder voldsom død, barnemord og død ved påkørsel af automobil, har de med den fynske humor i baglommen taget fat på det makabre arbejde.

Tovholder og opstart

Der blev valgt en tovholder til projektet, som trawlede Daisy igennem for ordet 'dødsattest' og fandt 330 kasser med tilknytning til Fyn og de sydfynske øer. Alle kasserne blev skrevet ind i et Google regneark, som blev omdrejningspunktet for hele projektet. Det blev også tovholderens arbejde at aftale de nærmere detaljer med Rigsarkivet om den praktiske håndtering af billederne samt at skrive vejledninger til de frivilligere deltagere i projektet. Det var nødvendigt, at alle attester vendte på samme måde i kasserne og at billederne blev taget på en bestemt måde, for at slutresultatet kunne blive ensartet.

Derudover skulle der findes mandskab til at sortere attesterne, fotografere, beskære billeder, sende billederne til Rigsarkivet, Viborg, og oprette en hjemmeside med mange links ind til attesterne, som skulle være let at bruge for slægtsforskere og andre med interesse i dødsattester.

Så gik det løs

Allerførst skulle der ryddes op, efter at slægtsforskere og andet godtfolk i årenes løb havde rodet i kasserne. Selvom det er bortvisningsgrund fra Rigsarkivets læsesale at lave uorden i rækkefølgen af kassernes indhold, havde nogen alligevel formastet sig til at lave rod i kasserne. Ret meget rod, faktisk. 9 medlemmer af DIS-Odense påtog sig opgaven med at sortere alle attesterne, så de lå i stigende datoorden. De blev ansat som frivillige hos Rigsarkivet og sad på læsesalen i Odense hver mandag i 4 timer i et par måneder.

Fotograf: Mette Fløjborg

Derefter gik 10 fotografer i gang med at tage billeder af dødsattesterne. Fotograferne skrev ind i Google regnearket, hvornår de havde taget billederne.

18 timer om ugen var to fotografer i gang på Rigsarkivets læsesal i Odense med at knipse billeder. I gennemsnit tog de 500 billeder i timen – men så var der også tid til at spise madpakken, drikke en kop kakao og småsnakke hen over arbejdet. Der er blevet tisset på dem et par gange på læsesalen, hvor rutinen overtog og gjorde det muligt at snakke om alt muligt andet end fotografering.

Mere end 1.000 timer har de 10 'Rigsfotografer' i alt brugt på fotoarbejdet.

Alt i alt har de frivillige i dette projekt brugt 1.750 timer over et års tid, hvilket svarer til en person i fuldtidsjob i et år.

De fleste attester er nu tilgængelige via hjemmesiden www.dodsattester.dk, som indeholder links ind til byer og

Fotograf: Mette Fløjborg

områder, så det er forholdsvis let at finde attesterne. På den måde undgår brugeren at bekymre sig om, hvorvidt det er Sundhedsstyrelsen eller et fynsk lægedistrikt, der er 'arkivskaber' for den dødsattest, man leder efter.

Afslutning

Alle i projektet har haft det sjovt, selvom tovholderen har været lidt 'streng' undervejs med ordrer om 'ommere' og opstramning af reglerne, 'læs lige vejledningen igen...' osv.

Projektet blev afsluttet med en lille reception i Rigsarkivet, Odense på den sidste fotodag, den 21. juni 2016.

Samarbejdet med Rigsarkivet har forløbet rigtig fint – omend der var en del startvanskeligheder – men det er vel meget naturligt, når to så forskellige kulturer som en statsinstitution og en frivillig forening skal mødes om et fælles projekt. Men vi fandt hinanden hen ad vejen, og projektet blev gennemført på rekordtid.

Det er ikke helt slut endnu...

Da fotograferingen var ved at være færdig, begyndte projektets deltagere at skubbe lidt på for at begynde at ind-

Fotograf: Ivan Christiansen

taste alle attesterne i en database. Det betyder, at man kan søge på en persons navn og få vist et link ind til den bunke, hvori attesten ligger. Så måtte tovholderen i gang igen, og indtastningsarbejdet er nu godt i gang. Lige nu er der indtastet ca. 10.000 attester, så der er et stykke vej endnu, men det kommer! Mere om det en anden gang!

Hvad med resten af landet?

DIS-Odense kan bestemt anbefale andre områder af landet at gå i gang med at affotografere dødsattester for resten af landet. Især foreninger, som bor tæt ved en af Rigsarkivets læsesale. DIS-Odense og Rigsarkivet har udarbejdet vejledninger og oparbejdet en erfaring, som gerne gives videre til andre foreninger, der har mod på at fortsætte arbejdet, så alle dødsattester fra hele landet kan komme online.

Sådan finder du din fynske oldemors dødsattest

Brug www.dodsattester.dk

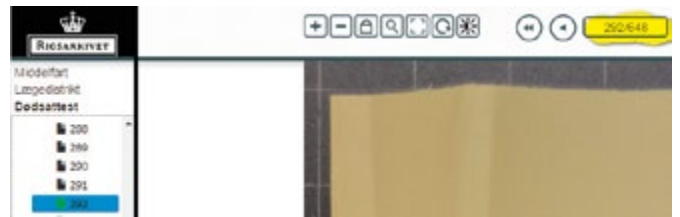
Jeg leder efter Maren Madsen, f. Hansen, som er død 01.02.1900 i Gelsted på Vestfyn, hun er 59 år, da hun dør. Find dødsåret ved hjælp af menuen i venstre side.

Dan dig et overblik over året 1900. Brug din viden om fynsk geografi til at gætte på, hvor attesten kan være gemt. Stakkene er store og gemt efter lægedistrikter, men vi har lavet link ind til byer og områder. Her gætter jeg på 'Middelfart landsogn', da Gelsted ligger i nærheden af Middelfart.

Her havner jeg i starten af bunken 'Middelfart lægedistrikt 1899-1900'. Forsiden til år 1900 vises på skærmen. MEN i venstre side kan du ikke umiddelbart se, hvor du befinder dig.

RUL NED i venstre side indtil du møder den blå bjælke – her ved opslag 292. Så er det bare at prøve sig frem indtil jeg rammer 1. februar. Denne 'dumme uhensigts-

periode	amt	indtj.	bemærkning	Link til attest
Fyn 1887-1879				
Fyn 1880-1884	1900	Odense amt	Assens landskone	Se attesten i Data
Fyn 1885-1889	1900	Odense amt	Bogense landskone	Se attesten i Data
Fyn 1890-1894	1900	Svendborg amt	Faaborg landskone	Se attesten i Data
Fyn 1895-1899	1900	Odense amt	Kerteminde landskone	Se attesten i Data
Fyn 1900-1904	1900	Odense amt	Middelfart landskone	Se attesten i Data
Fyn 1905-1909	1900	Svendborg amt	Nyborg landskone	Se attesten i Data
Fyn 1910-1914	1900	Odense amt	Odense landskone	Se attesten i Data
Fyn 1915-1919	19001-19006	Svendborg amt	Svendborg landskone	Se attesten i Data
Fyn 1920-1924	19001-19006	Odense amt	Bogense by	Se attesten i Data
Fyn 1925-1929	19001-19006	Svendborg amt	Faaborg by	Se attesten i Data
Fyn 1930-1934	19001-19006	Odense amt	Kerteminde by	Se attesten i Data
Fyn 1935-1940	19001-19006	Fyn	Mantel	Se attesten i Data
Resten af Danmark	19001-19006	Odense amt	Medicinske	Se attesten i Data
Historier om attestar	19001-19006	Svendborg amt	Middelfart by	Se attesten i Data
Då langt er vi nået	19001-19006	Svendborg amt	Nyborg by	Se attesten i Data
Hjælp	19001-19006	Odense amt	Odense by	Se attesten i Data
	19001-19006	Svendborg amt	Rudkøbing	Se attesten i Data
	19001-19006	Svendborg amt	Svendborg by	Se attesten i Data
	19001-19006	Svendborg amt	Årskovsøng	Se attesten i Data
	19001-19006	Svendborg amt	Assens by	Kommer snart online
	19001-19006	Svendborg amt	Bogense by	Kommer snart online
	19001-19006	Svendborg amt	Faaborg by	Kommer snart online
	19001-19006	Odense amt	Kerteminde by	Kommer snart online
	19001-19006	Svendborg amt	Mantel	Kommer snart online
	19001-19006	Odense amt	Medicinske	Kommer snart online
	19001-19006	Svendborg amt	Middelfart by	Kommer snart online
	19001-19006	Svendborg amt	Nyborg by	Kommer snart online
	19001-19006	Odense amt	Odense by	Kommer snart online
	19001-19006	Svendborg amt	Rudkøbing	Kommer snart online
	19001-19006	Svendborg amt	Svendborg by	Kommer snart online
	19001-19006	Svendborg amt	Årskovsøng	Kommer snart online

- liget er synet den 07.02.1900 af ligsynsmændene Lars Nielsen og Hans Christian Nielsen, der erklærer, at 'virkelig Død er tilstede'. Dengang jagede man ikke lægen ud til et banalt dødsfald i en lille by. Bemærk, at liget først er synet 6 dage efter hendes død. Måske har det været skidt vejr...?

Husk ALTID at kigge på næste opslag også – hvis der er tekst på bagsiden af din attest, vil det være vist på det næste opslag.

Læs evt. i menuen 'Hjælp' på www.dodsattester.dk, hvis det driller. Har du lyst til at læse nogle af de gode historier, vi har fundet i attesterne, finder du også dem på www.dodsattester.dk – det er barsk læsning!

mæssighed', at man skal rulle ned, for at finde den blå bjælke, der markerer det opslag, som vises i det store felt, skyldes en fejl i Rigsarkivets billedviser, som de har lovet at skrive på listen over ting, som skal rettes.

Maren dukker op i opslag 314, og jeg får nu opklaret at

- hun er gift med landpost Niels Madsen
- hun er død i hjemmet
- hun er død af Apopleksi (brug Google til at oversætte det til dansk). Her er det stavet Apoblæksi, det kan vores ven Google nok ikke klare :))

At skrive slægtshistorie
- idébog for slægtsforskere

Kathrine Tobiasen
SLÆGT & DATA

At skrive slægtshistorie

Kenneth Konrad Knudsen skrev i sin anmeldelse af bogen i Slægt & Data:

Hvis du drømmer om at få noget af alt dit slægtsmateriale publiceret, men ikke ved, hvad du skal gribe eller gøre i, så er "At skrive slægtshistorie" et godt sted at starte. Bogen giver dig ikke svaret på, hvordan du skal gøre, men den klæder dig på til at træffe de rigtige valg for dig og dit projekt.

Bogen er udgivet af DIS-Danmark, og koster for medlemmer 149 kr.

Bestil den via bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden (under Foreningen) eller send en mail til ekspedition@dis-danmark.dk

Skuffebarn

Af Lone Grand
Søndergårds Allé 3
5450 Otterup
tlf. 22 22 32 55
grand.lone@gmail.com

I 1937 var der borgerkrig i Spanien, og dødsstraffen i Danmark var endelig afskaffet 7 år tidligere. Hitler var blevet valgt i Tyskland, og i Danmark sås allerede brunskjorter i gaderne.

Disneys første tegnefilm Snehvide og de 7 små Dvæрге havde premiere og var en kæmpe succes i hele Europa, men hvem havde råd til at gå i biografen, når der i Danmark var landbrugskrise og stor arbejdsløshed? Stauning havde været regeringsleder i snart 10 år. 1 øl kostede 30 øre og en faglært mand tjente 1,55 kr. og en kvinde 0,85 kr. i timen. Kvindernes position i samfundet var at passe hjem og børn; de færreste havde en uddannelse. De sagde ikke deres mening og ytrede sig sjældent i forsamlinger, og derfor blev de nemt opfattet som uvidende.

I begyndelsen af 1937 gik Valborg rundt i Odense og havde mistanke om, at hun var gravid. Valborg var 28 år og havde været gift med slagter Rasmussen. De boede ude på landet, og Valborg havde knap 10 år forinden født et barn. Pengene var små, og folk på landet havde ikke længere så ofte brug for en slagter. Hun havde hjulpet sin mand med at lave pølser og andet pålæg, men det gik økonomisk ned ad bakke. Hun havde derfor måttet tage arbejde på værtshusene i Odense som kogerske. Barnet var blevet sat i pleje, og hun var blevet skilt fra slagteren.

Nu ventede hun barn med Niels. Men da Niels hørte, hun var gravid, ville han ikke vide af det. Hun ønskede sig virkelig barn og familie og følte sig svigtet af Niels.

Kongensgade Odense, som det så ud i 1934 (Odense Bys Museer, odensebilleder.dk).

Hun havde længe haft forskellige ansættelser som kogerske. Men altid på værtshuse og knejper, det samme hårde slid, hvor hun skulle stå til rådighed døgnet rundt. Derfor valgte hun at flytte ind på et værelse i Oluf Ryesgade.

Fødsel uden for ægteskab

Valborg regnede med, at hun skulle føde i slutningen af oktober eller først i november. Måske kunne hun søge en plads som husbestyrerinde, hvor hun kunne have barnet med.

Hun havde til hensigt, når hun mærkede tegn til, at fødslen gik i gang, at lade sig indlægge på Forsorgsanstaltens sygeafdeling. Hun havde en del børnetøj fra sin tidligere fødsel; det lå hos hendes mor, og hun regnede i øvrigt med, at det nødvendige tøj blev leveret af sygehuset.

En af de sidste dage i september var hun ude at cykle og havde bemærket, at hendes graviditet generede hende, og hun besluttede herefter ikke at cykle mere inden fødslen. Natten efter cykelturen fødte hun; mindst 1 måned før end ventet.

Hun havde ikke haft ondt, som hun udlagde som veer. Hun havde nemlig kun haft smerter i ryggen af samme art, som hun altid havde med mellemrum. Hun gik i seng til sædvanlig tid og faldt med det samme i søvn, men vågnede hen på natten med smerter i ryggen og utilpashed. Hun stod op for at tage en tablet, hvorefter hun blev urolig og havde tiltagende smerter, og hun fik så den tanke, at fødslen muligvis var i gang. Hun ville skynde sig i tøjet, få fat i en vogn og køre på sygehuset. Men lige da hun tog beslutningen, fødte hun barnet, idet hun sank sammen på gulvet.

Hun sagde senere, at barnet ikke gav lyd fra sig, men i øvrigt fik hun umiddelbart efter fødslen et besvimelsesanfald af samme art, som hun ofte havde haft, og som plejede at vare ca. et kvarter.

Ingen tegn på liv

Da hun kom til sig selv, lå hun på gulvet med barnet mellem sine ben. Hun undersøgte straks barnet og var sikker på, at det var dødt. Hun bevægede dets lemmer, stak sin finger ind i munden på det, men det viste stadig ikke tegn på liv. Skulle hun hente hjælp?

Nej, hvis barnet var dødt, behøvede ingen vide, at hun havde været med barn. Første gang hun fødte, varede

fødslen jo et døgn, så hun havde troet, at hun let kunne nå at komme på sygehuset.

Valborg lagde sig op i sengen med barnet, måske var det hele bare noget, hun havde drømt.

Om formiddagen stod hun op, tørrede blodet af gulvet, og så pakkede hun barnet og efterbyrden ind i noget tøj og lagde det ned i en skuffe i sin kommode.

Hun gik de næste dage rundt som i en døs.

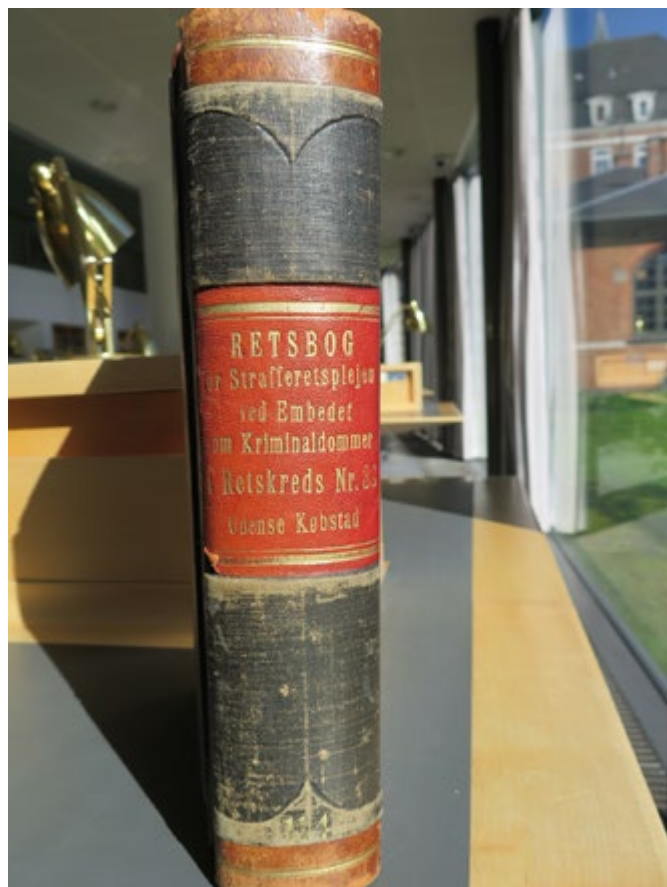
4-5 dage senere fik hun en plads i huset, men kommoden blev stående i værelset i Olaf Ryesgade.

Den blev flyttet 1. november, da hun tog på besøg hos sin fætter i Højslev, og da hun 1. december fik plads i Skørping, tog hun kommoden med hertil.

Kommoden på banegården

I slutningen af januar 1938 sendte hun kommoden med toget til Odense samtidig med, at hun selv tog af sted. Hun lod kommoden stå på godsbanegården, fordi hun indtil videre ikke havde nogen fast plads, idet hun boede dels hjemme og dels i København, hvor hun hjalp til i perioder.

Hun tænkte en gang imellem på at sige det hele til sin læge eller til sin mor. Men hun ville jo helst holde det skjult, selv om det var meget svært at gå med det alene. Hvis barnet havde været levende, havde hun ikke været bange for at fortælle, hvad der var sket.

Retsbog for Strafferetsplejen ved Embedet som Kriminaldommer i Retskreds nr. 33 Odense Købstad

Hun havde slet ikke lyst til at skille sig af med det lille barn, der stadig lå i skuffen i kommoden, men hun vidste også, at det var helt galt.

Hun ringede flere gange til godsbanegården for at høre, om kommoden var kommet frem!

På godsbanegården i Odense stod en kommode.

Ja, den havde faktisk stået der længe – knap 3 måneder. Trafikkontrollør Henriksen var godt træt af den, da der havde bredt sig en ulidelig stank i lokalet. Han snakkede lidt med pakhusformand Rasmus Rasmussen, om de ikke skulle se, hvad der var i kommoden.

Fyens Stiftstidende 8. april 1938

Barnelignet

De fandt i venstre halvdel af nederste skuffe en stinkende masse, der var indsvøbt i forskellige stykker tøj. Da Henriksen og Rasmussen gjorde dette fund, fandt de det meget mistænkeligt, og de underrettede politiet efter at have henlagt bylten på perronen.

Politiet kom til stede og transporterede bylten til politistationen, hvor politimesteren og amtslægen foretog en nærmere undersøgelse, hvorved det viste sig, at bylten indeholdt et tilsyneladende fuldbåret barnelig af hunkøn i meget stærkt henfald.

I ligsynsrapporten står bl.a.:

Liget var først indsvøbt i en stærkt opløst avis, Fyens Stiftstidendes radiotillæg, hvorpå fulgte et blå- og hvidstribet stofforklæde, hvorpå et grønt gummiforklæde med

røde blomster, derpå et korset og her udenom et lagen. Der er ikke påvist tegn på vold. Herefter følger en omhyggelig obduktion af både indre og ydre.

De følgende dage var aviserne i Odense fulde af gisninger om, hvornår og hvordan og af hvem barnelaget var blevet anbragt i kommodeskuffen. Aviserne mente endda, at moderen var flygtet.

Men Valborg henvendte sig straks til politiet. Hun havde klædt sig på i sit bedste tøj med hat, handsker og en lille taske, hvori der lå en blyant, en kam og nøgler. Hun havde 6 kr. og 46 øre i rede penge.

Livet i fængslet

Valborg blev sigtet for fødsel i dølgsmål (fødsel i skjul), og hun sad i arresten 15 dage. Ifølge Retsprotokollen nægtede hun sig skyldig i noget ulovligt.

Hun forklarede alt, som det var foregået. Man ønskede hende undersøgt mentalt.

Valborg var villig til at møde hos amtslægen til ambulat behandling.

Mens Valborg sad inde, modtog hun ingen besøg. Hendes celle blev rengjort 4 gange á 50 øre pr. gang, og ligeledes fik hun en gang vasket sit tøj á 2,20 kr. Alt sammen noget, hun selv måtte betale for.

Hun modtog et anbefalet brev indeholdende et armbånd og et ur. Sandsynligvis hendes egne. Valborg modtog også et brev fra sin far indeholdende 10 kr.

Livet efter fængslingen

Valborg blev herefter løsladt. Hendes mentale tilstand blev sandsynligvis undersøgt, men det har ikke været muligt for mig at finde rapporten. Sagen afsluttes, og Valborg bliver aldrig sigtet, og dermed ikke straffet. Hendes datter bliver kort efter begravet – et halvt år efter fødslen.

Året efter bliver Valborg gift med Niels, den samme Niels som tidligere havde svigtet hende, og de får mindst et barn sammen. De når endda at fejre guldbryllup. Men alle årene har hun helt sikkert båret rundt på mindet om den lille pige.

Kilder:

Rigsarkivet, dødsattester og obduktioner fra Odense by, 1938

Anholdelsesprotokol, 1935-1940

Retsbog for straffesager

DMI

Et lokalhistorisk arkiv på Fyn

Politiets hovedjournalsager

Historiens Hus, Odense

Kirkebøger

Danmarks Statistik

Fyens Stiftstidende og andre fynske aviser

Flere søde og hjælpsomme mennesker på Rigsarkivet, Odense og i foreningen DIS-Odense

Og ikke mindst Irene Mose, der fandt attesten og satte det hele i gang

Hvordan jeg fandt historien bag Skuffebarnet

I forbindelse med Dis-Odenses fotografering af dødsattesterne på Rigsarkivet i Odense faldt vi i sorteringen over en attest, som hverken havde dødsdato eller fødselsdato.

Da attesten, som var en Medicolegal attest, handlede

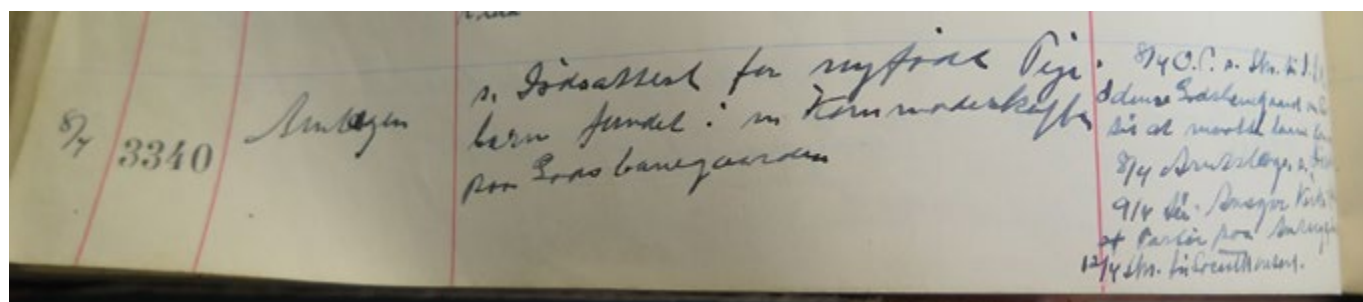
om et barn, født i dølgsmål og fundet på godsbanegården, besluttede jeg mig hurtigt for, at jeg MÅTTE se nærmere på historien bag attesten.

Og straks meldte spørgsmålet sig: Ville det overhovedet være muligt at stykke en historie sammen?

Jeg vil her forsøge at gennemgå, hvordan jeg fik kød på historien.

Groteske oplysninger

Medicolegale attester handler om selvmord og ulykker; der er ofte også en politirapport, hvor man kan få en hel

Indførelsen i Odense Politis hovedjournal med journalnummeret

del at vide om de nærmeste pårørende, personen selv, og hvad der er hændt.

De første oplysninger på attesten var bizarre og groteske. Men jeg var så heldig, at der blandt dødsattesterne var enkelte obduktionsrapporter, hvoriblandt min sag var. Selv om det var voldsom læsning, gav det yderlige informationer. Her blev bl.a. nærmeste pårørende, i dette tilfælde moderen, nævnt ved navn, samt ca. dato for død og findested.

Det første sted, jeg søgte oplysninger, var på Historiens Hus (Stadsarkivet i Odense).

De lokale aviser fra perioden var fyldt med oplysninger og gisninger. Nu havde jeg moderens navn og adresse. Så kunne jeg også på Historiens Hus søge på folkeregisteroplysninger, hvor jeg fandt navn på både den fraskilte og den kommende mand samt skatteoplysninger.

Jeg kontaktede DMI for at få oplysninger om vejret. Havde det evt. været specielt koldt i perioden?

I kirkebøgerne fandt jeg moderens fødsel og barnets begravelse.

Vanskelig søgning

Jeg havde efterhånden så megen viden om moderen, at jeg kunne danne mig et indtryk af personen – troede jeg. Nu var det tid at tage fat på politiets forhør og registrering af forløbet.

Det kan være endda særdeles svært at finde ud af, hvordan politiets akter er registreret.

Jeg søgte i Daisy. Selv om jeg plejer at kunne finde det, jeg skal bruge, i Daisy, måtte jeg på skift udnytte forslag fra alle de ansatte på Rigsarkivet i Odense til, hvad jeg nu kunne søge efter.

Jeg lånte Odense Kriminalrets navneregister, sagliste for straffesager, sagliste over Statsadvokatens sager, navneregister til visitation og arrestation, straffeakter, straffesager afsluttet uden tiltale, og mange, mange flere, uden at finde noget særligt.

I Odense politis Hovedjournal A for 1938 kunne jeg finde det journalnummer, som selve dødsattesten havde fået i forbindelse med, at der var optaget rapport. I Odense Købstads anholdelsesprotokol fandt jeg moderens anholdelse, og i Odense Kriminalret fandt jeg forhøret. Tålmodigheden blev endelig belønnet.

Lokalarkiv, Anegef og Danmarks Statistik

Jeg havde gennem forhøret fået nye oplysninger, som jeg måtte forsøge at finde hoved og hale i på Historiens Hus, bl.a. plejetilladelser for perioden. Jeg kørte også til et lokalhistorisk arkiv uden for Odense og fandt 4 mænd i deres bedste alder, der gjorde alt for at hjælpe mig med adresser, skole, klassebilleder og andre oplysninger.

80
58

A² **Medicolegal Ligsynsattest.**
Lov af 4. Maj 1915
(Denne Bladet må kun benyttes til Børn under 1 Aar)

1) Fulde Navn (for et smaa Børn, Køn),	Nyfødt Pigebarn.	
2) Født,	Fødselsdag og Aar.	Fødested. (For Læst: 1) By eller Sogn 2) Amt)
3) Født i eller udenfor Ægteskab.	tilfældende faldbaarnt . Skærping?	
4) Børns Fødselsnummer. (Dette Bladet er beregnet, derhos No. 1, af den Nummer i Bogen af Børns Navn, Afskrift medtages.)	?	
5) Faderen (for et udenfor Ægteskab kaldt Børns Moderes) Navn og Næringssag.	?	
6) Hov Forældre eller i Pleje, og de hve Navn?	?	
7) Bopæl (indtil den Optjendelse, Folkeregisteret).	Adresse:	Føderregisterkomm., Amt:
8) Dødsdag, Fødselsdag.	d. kl.	Alder (runt. Aar).
9) Dødsstedet (eller Stedet, hvor Liget blev fundet). Stedet for Ligsynet. (Et Liget transportet, da hvor lægt og hvortil?)	Liget fandtes i en Komodeskuffe staaende paa Godsbanegaarden. Lige transporteret til Odense Politistation, hvor Ligsynet foretoges.	
10) Dødsmaaden (naturlig Død, Ulykkesfald, Drik.)	?	
11) Plads paa Liget Tegn paa Vold? (Hvordan og af hvem? (Et Børn, Svangerskabstid, Ulykkesfald))	Liget er i stærk Forraednelse og delvis faldet fra hinanden.	
12) Dødsarsagen (paa Dansk eller paa Latin)	?	
13) Hvilke andre Dødsårsager (Drikkeskand, Ulykkesfald, Forraednelse) konstateres ved Ligsynet.	Forraednelse.	
14) Er der eller det optjendelse Anledning til yderligere Undersøgelse, eventuelt legal Obduktion?	Ja	

Undersignede Læge har d. 4/4 1938 kl. 19 i Forbindelse med Politiasistent cand.jur. Frost synet Liget af og forefundt ovennævnte ikke og utvivlsomme Dødslegs. Hj. Reerup, Odense. (Lægens Navn og Adresse tydeligt skrevet) Se Anmærkninger paa Begunden.

Supplende Bemærkninger til Punkt 9-13 optjendelse ved Anmærkninger paa Begunden

Den medicolegale attest vedrørende Valborgs dødfødte barn

Og på Anegef kunne jeg se, hvornår moderen var død og på Find en grav (www.findengrav.dk) fandt jeg hendes gravsten.

Jeg fandt hos Danmarks Statistik oplysninger om, hvordan de økonomiske forhold var i den periode.

Jeg har været meget bevidst om, at der kunne være nærmeste pårørende til barnet og moderen, som stadig levede og som absolut intet vidste om sagen. Derfor besluttede jeg tidligt, at det ikke skulle være mig, der afslørede familiehemmeligheden.

Jeg ville ikke pynte på virkeligheden og bestemt ikke ændre noget, men er gået så tæt på, jeg kunne, med respekt for de mennesker, historien handler om.

Nu kunne jeg gå i gang med at sætte mine fund sammen til en historie.

Mine erfaringer med at lave slægtsbøger

Af Peter Kelstrup
Stjerneparken 15, 8660
Skanderborg
peter@kelstrup.dk

Jeg skal her fortælle om mine erfaringer med at lave slægtsbøger. Ikke så meget om, hvordan jeg har skrevet og opsat bøgerne, men især om hvordan jeg fysisk har fået lavet selve bøgerne og om de diverse problemer, jeg har haft.

I løbet af de sidste 18 år har jeg lavet ni slægtsbøger og på meget forskellige måder. Jeg har især haft fokus på at lave dem så billigt som muligt. Jeg har selv lavet al layout i mine bøger, men så fået dem trykt på forskellige måder. Fire af bøgerne har jeg selv printet ud, tre har jeg fået trykt billigst muligt, en fik jeg et legat til, og en er lavet på bestilling.

Alle de af mine bøger, jeg selv har printet ud eller selv fået trykt, har jeg lavet i formatet A4. Det er måske lidt 'primitivt', men der er også fordele ved det, synes jeg: Det er en billig løsning, det er nemt at have med at gøre, det er nemt at printe ud, det er nemt at vurdere skriftens og billedernes størrelse, da man kan se det via sine printerudskrifter, og man kan have særdeles mange personer i sine slægtstavler.

Jeg har altid mange billeder og uddrag fra gamle kirkebøger o.a. i mine bøger, som jeg har brugt megen tid på at forbedre, så man så godt som muligt kan se, hvad de forestiller. Se evt. Henrik Prætorius' artikel i Slægt & Data nr. 2, 2007, hvor han netop anbefaler mange billeder. Jeg kan også stærkt anbefale Henning Karlbys mange artikler i Slægt & Data om forbedring af fotos. Af fotograferer man genstande til sin bog, bliver de tit flottere ved i et fotoprogram at blive 'fritskrabet', dvs. fjerne alt uden for genstandens konturer. Gamle gotiske tekster kan f.eks. også fritskraves, så de bliver nemmere at læse. Men det kan være ret tidskrævende.

Jeg laver ikke spalter i mine bøger, bl.a. fordi jeg synes, det så bliver problematisk at få store billeder og uddrag af slægtstavler korrekt ind i teksten. Jeg bruger altid lige margener i begge sider, da jeg synes, det ser pænest ud – også omkring billeder. Bag i mine bøger har jeg altid et navneregister, så man nemt kan finde en bestemt person. De fire bøger, jeg selv har printet ud til en bog, er bøger på 100 sider eller derunder.

Den første bog blev lavet i et såkaldt desktop publishing program, Adobe PageMaker, som ikke bruges mere. Jeg havde forinden brugt det program i flere år til andre formål. Den type programmer er klart de bedste til at lave bøger med, da de gør det meget nemmere at sætte tekst og billeder nøjagtigt op, men de kræver lidt tilvænning. De professionelle programmer er meget dyre, men der findes også billige programmer, såvel som ned-

droslede gratisudgaver. En anden fordel ved dem er, at de er vældig gode til at lave slægtstavler med, så man kan vise mange personers familieskab på en meget overskuelig måde. Det beskrives i Slægt & Data nr. 3, 2006, hvor Henrik Prætorius også anbefaler andre typer programmer til det. Jeg bruger i øjeblikket gratisprogrammet Serif PagePlus Starter Edition til at lave slægtstavler med. Jeg har altid mange slægtstavler i mine slægtsbøger, så det er nemt at overskue slægten. Og der kan som sagt på denne måde presses virkelig mange personers slægtsskab ind på en side. Man kan ganske vist lave noget lignende i alle slægtsprogrammer, men slet ikke nær så fikst og så detaljeret.

Hjemmelavede bøger indbundet i limmapper

Min første slægtsbog blev printet ud på min s/h laserprinter, der kun kunne printe i 600 dpi. 600 dpi er lige i underkanten til at lave pæne, ikke-kornede billeder, men er billederne af god kvalitet, synes jeg, man får et ganske hæderligt resultat, som jeg godt kan acceptere til tryk til min nære kreds. En s/h laserprinter giver et pænt og holdbart tryk til meget små omkostninger.

Min bog blev samlet i en såkaldt 'limmappe' – et omslag med lim i ryggen. Limmapper har en flad ryg, så man kan påklister en strimmel papir med bogens titel, hvorved man så at sige får noget, der ligner en rigtig bog.

Man laver bogen med limmappen ved at samle bogens blade, putte dem ind i limomslaget, sætte omslaget ned i et apparat, som så varmer limen i ryggen op, så bladene hæftes i ryggen til omslaget. Den metode vil jeg dog ikke anbefale! Dels kræver det lidt øvelse at placere alle bladene helt nøjagtigt i limmappen og i apparatet, dels at beregne det nøjagtige antal sekunder til at varme limen op, men især er der det problem, at limen i limmappen er utilstrækkelig til en bog, der ofte bladres i – ryggen inde i bogen brækker simpelthen efter nogen tids brug. Jeg bruger derfor den metode, at jeg i et bygge-marked køber en dunk hvid snedkerlim til indendørs brug, samler bogens blade mellem 2 stakke bøger, gnider godt med snedkerlim på bogens ryg, så det kommer en lille smule ned mellem bladene, og så holder jeg ryggen samlet med 10-12 tøjklammer eller mellem 2 små trælisters med klemmer på. Når limen er tørret, får ryggen et lag til, og når det er tørret, får ryggen endnu et lag, hvorpå jeg sætter bladene ind i limmappen og lader det tørre under pres. Man skal ikke spare på limen – specielt ikke til sidst. Resultatet holder godt i mange år. Men det er selvfølgelig en lidt tidskrævende proces, som også

kræver nogen omhyggelighed. Man kan også gå mere seriøst til værks med limmapper som beskrevet på Erik Moldts hjemmeside: <http://www.moldt.net/indbinding.htm>.

Limmapper, der også kaldes 'limomslag', kan især købes hos boghandlere, der har tilknytning til en uddannelsesinstitution. På Internettet kræver de fleste forhandlere, at man køber minimum 100 stk., men f.eks. firmaet Røsfeld, www.roesfeld.dk, vil godt sælge et mindre antal. Hos Røsfeld koster de 5 kr. stk. plus porto. I en boghandel koster de mellem 10 og 20 kr. stykket. De fås især i hvid og sort, men de er også set i andre farver. En dunk hvid snedkerlim til indendørs brug koster i et byggemarked 60-70 kr. for 300 ml.

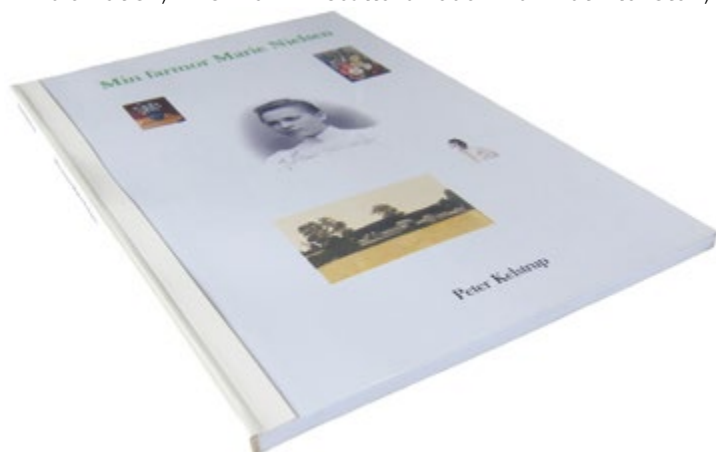
Den næste bog lavede jeg også selv, men denne gang blev den printet ud på en farve blækprinter. Det kom der nogle fine bøger ud af med flotte farvefotos, men der kræves også bedre papir end ved print med en s/h laserprinter. Jeg brugte her 100 g papir, men i de 2 næste bøger brugte jeg 120 g papir, som giver et pænere print, synes jeg. Papir på 120 g koster i en boghandel omkring 140-160 kr. for 500 ark.

Laver man en bog med blandede s/h billeder og farvebilleder, skal man sørge for, at de s/h billeder er formaterede som gråtoner og ikke RGB farve; det, fandt jeg senere ud af, har især betydning, hvis bogen skal trykkes på et professionelt trykkeri.

Hvor længe de fine farver fra en blækprinter holder, er nok lidt usikkert, men indtil nu har de holdt fint i 15 år hos mig.

Jeg har sådan set ikke gode erfaringer med at printe mange sider på blækprintere. Jeg har haft to forskellige, og jeg har haft et utal af problemer med dem af mange forskellige slags. Men jeg kan jo have været uheldig eller båret mig forkert ad. Jeg fik dog kæmpet mig igennem alle problemerne og fik lavet to bøger i 25 eksemplarer hver.

Den tredje bog og mine efterfølgende bøger blev lavet med et almindeligt tekstredigeringsprogram, Microsoft Word. Almindelige tekstredigeringsprogrammer er udmærkede til at lave bøger i, men det kan være lidt problematisk, hvis man vil sætte billeder ind midt i teksten,

En af mine første bøger, der er lavet med limmappe.

altså med tekst ved siden af og med lige margen op ad billedet. Og især kan det give problemer, hvis der er flere billeder ved siden af hinanden eller lige under hinanden. Så her skal man have kendskab til programmets mere specielle funktioner. Vil man undgå dens slags problemer, kan man bare indsætte billederne, så der ikke er tekst ved siden af billedet, men kun over og under det. Sådan gør faktisk mange, kan man se i diverse fagbøger.

Endelig lavede jeg en fjerde bog på en farvelaserprinter, der kan printe farver i 1200 dpi. Den var lidt dyr i indkøb, og farvepatronerne er også ret dyre, men ligesom ved blækprintere kan man også ved laserprintere selv påfylde sine farvepatroner; for mit eget vedkommende reducerede det printudgiften med knap 50%. Farvelaserprinteren printer meget hurtigt og leverer fine print. Jeg har ikke oplevet problemer med min farvelaserprinter – ud over at jeg på et tidligt tidspunkt måtte rense papirfremføringshjulene med isopropylalkohol, da den pludselig fik problemer med at føre papiret frem. Jeg har ikke haft printeren så længe, at jeg kan sige noget om farvebilledernes holdbarhed.

Hjemmelavede bøger trykt og indbundet billigst muligt hos et professionelt firma

Så fik jeg lyst til at få en ny bog trykt hos et professionelt firma. Efter at have undersøgt markedet mente jeg at have fundet det billigste firma, Scandinavian Book i Aarhus, og da jeg selv bor nær Aarhus, syntes det at være det mest praktiske. Det blev en bog med kun s/h fotos, men dog med et farvet omslag. I formatet A4 og på 180 sider. Jeg bestilte 25 stk., hvilket kom til at koste mig lidt over 3000 kr. inkl. forsendelse, dvs. 120 kr. pr. bog. Det var kun ganske lidt dyrere, end hvis jeg selv havde lavet bogen ved at printe den ud. Men en bog trykt hos et professionelt firma er af en helt anden kvalitet i selve indbindingen. Papirkvaliteten i bogen kunne måske have været bedre, men billedernes kvalitet i bogen kunne godt gå an, så jeg var sådan set godt tilfreds.

Min rimeligt gode erfaring med dette firma gjorde, at jeg også lod dem trykke min næste bog, en bog på kun 80 sider i formatet A4 og også kun med s/h fotos. Denne bog blev trykt i 200 eksemplarer, hvilket gav en stykpris på ca. 30 kr.

Men her gik det ikke helt godt, idet de s/h fotos blev lettere kornede. Jeg valgte dog at acceptere det, da det dels var 100 år gamle fotos, dels at kornetheden ikke var udpræget på alle billeder, og dels at bogen dog var ret billig. Men mystisk og ærgerligt var det, og set i bakspejlet skulle jeg ikke uden videre have accepteret trykket.

Min næste bog igen blev en bog med en blanding af s/h og farvefotos på 90 sider, og jeg valgte igen Scandinavian Book, da jeg sådan set havde haft et nogenlunde godt samarbejde med dem; de var ret billige, og jeg tænkte, at de som et professionelt trykkeri vel kunne lave mig en pæn bog, nu hvor jeg var opmærksom på de

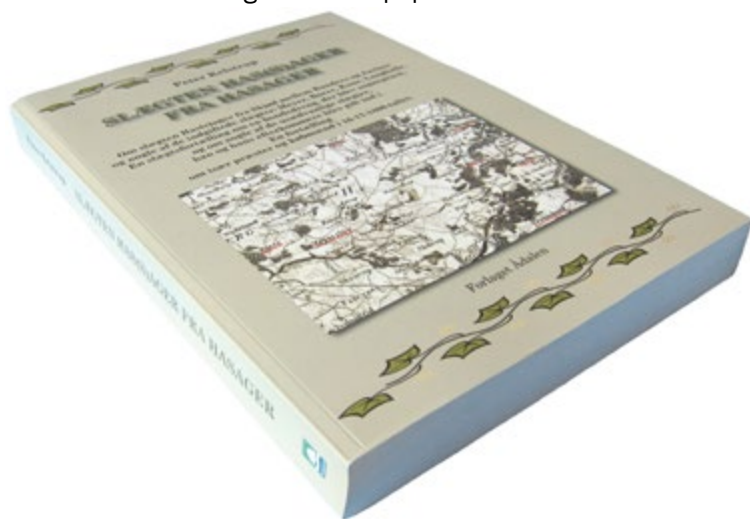
tidligere problemer. Jeg fortalte firmaet, at billederne i sidste bog var blevet lettere kornede, hvilket de lovede mig nok skulle blive bedre i den nye bog.

Desværre gik det helt galt, hvilket til dels skyldtes min egen naivitet. Men det korte af det lange var, at trykkeriet ikke kunne trykke min bog, så de s/h billeder blev pæne – faktisk så flere af dem mærkelige ud. Farvebillederne var derimod gode nok. De s/h billeder var stærkt kornede, og kontrastforholdet i mange af billederne var helt forkert. Jeg fik to tryk, som begge var dårlige. Pga. et uheldigt forløb og min egen naivitet valgte jeg alligevel at sige ja til trykning af bogen i 20 eksemplarer. Men de s/h billeder var imidlertid så dårlige, at jeg efterfølgende valgte at kassere alle bøgerne og i stedet selv printe bogen ud på min farvelaserprinter og samle bladene i limmapper! Jeg blev 2800 kr. fattigere og fik en lærestreg. Men bogen blev fin fra min farvelaserprinter – så jeg glæder mig alligevel over den!

Hjemmelavede bøger trykt via legat

Inden sidstnævnte uheld var jeg gået i gang med et større projekt, der endte i en helt ny bog på 400 sider med blandede s/h og farvebilleder. Den kunne jeg ikke selv printe ud til en bog eller få råd til selv at få trykt. Derfor fik jeg den ide, om jeg ikke kunne få et legat til at få bogen trykt. Jeg ansøgte Velux Fonden om en legatportion, og de var så venlige at tildele mig et beløb til bogens trykning. Og jeg fik desuden et tilskud fra en organisation, jeg omtalte i bogen. Bogen blev trykt hos Linde Tryk i Aarhus via forlaget Aadalen. Jeg havde et fint samarbejde med trykkeriet og fik flere prøvetryk, så jeg kunne bedømme bogens størrelse såvel som korrigerer dårlige billeder. Jeg valgte at få nedfotograferet bogen til 85 % af min A4 original.

Jeg blev meget tilfreds med den færdige bog og billederne i den – her var ingen mærkelige billeder som fra tidligere omtalte trykkeri. Set i bakspejlet burde jeg dog måske have valgt en bedre papirkvalitet.

Bogen om slægten Has(s)ager er udgivet med økonomisk støtte fra et legat.

Der er sådan set ingen forskel i at lave en stor bog fremfor en lille bog, bare man opdeler teksten i passende kapitler og afsnit. Men der er naturligvis flere muligheder for at lave fejl, så man skal være ekstra omhyggelig med at nærlæse teksten inden trykningen.

Den sidste bog lavede jeg på bestilling, så her havde jeg ikke noget med selve trykningen at gøre. Det var også en bog med blandede s/h og farvefotos. Billedernes kvalitet i den færdige bog blev fuldstændig, som de var på min computerskærm hjemme såvel som på mit prøvetryk hjemme fra min printer, så det var jeg meget tilfreds med.

Men der kom et andet problem. Jeg havde afleveret en bog udfærdiget med et layoutforslag, men udgiveren valgte at få en professionel layouter til at lave et andet layoutformat – dog uden at ændre i min tekst eller i mine valgte billeders antal og rækkefølge. Uvist af hvilken grund valgte layouteren at fjerne mine billednummereringer uden at tænke på, at jeg i teksten henviste til nogle af billederne via deres nummer! Så den fejl kom med i den færdige bog, fordi man inden trykningen glemte at sende mig en kopi af det nye layout.

Stor ærgrelse for alle parter!

Mine konklusioner

Hvis man på en billig og forholdsvis nem måde vil lave noget, der ligner en bog og med tekst på forsiden og på ryggen, og man selv kan printe bogens sider ud, så er limmapper en god mulighed, synes jeg selv. Det er dog lidt tidskrævende, hvis man selv vil lime bogen, og det kan være lidt svært at finde de limmapper. Men man får sådan set en fin bog til en billig penge, og så kan man jo eventuelt senere få trykt bogen professionelt, hvis der er behov for det.

Får man trykt sin bog hos et firma, er det vigtigt, man får et eller flere prøvetryk og studerer dem nøje for eventuelle fejl, om teksten er sat korrekt op, om der er sket ombrydningsfejl, om billeder eventuelt skal korrigeres for kontrast eller farve el. a. Vær kritisk.

Man bør også have en dialog med firmaet om det bedste tryk, f.eks. ved valg af papir, og om hvor godt de kan trykke bogen. Vær ikke tilbageholdende med at stille nærgående spørgsmål.

Det endelige tryk til et trykkeri skal leveres i det såkaldte pdf-format. Man skal derfor tjekke denne udgave af sin fil meget nøje for, om der er opstået fejl i teksten eller ved billedernes nøjagtige placering ved konverteringen fra det oprindelige format til pdf-formatet.

Får man en aftale med et firma, skal man sikre sig, at man ikke accepterer det endelige tryk, før prøvetrykket er helt i orden – og altså at man kan sige nej til den endelige trykning, hvis man ikke synes prøvetrykkene er gode nok.

Vælg ikke nødvendigvis det billigste firma eller det billigste tilbud.

Hele FT 1940 er nu online

Den 28. juni kunne Rigsarkivet fejre, at samtlige sogne, købstæder og hovedstaden nu endelig kan studeres på Arkivalieronline. I dagens anledning havde man inviteret til lidt festlighed på Rigsarkivets læsesale i København og Viborg.

Det er vitterlig en begivenhed, der er værd at markere; det er resultatet af stort og langvarigt arbejde med at scanne de originale lister, der har været i gang siden 2011. Ja, faktisk går arbejdet tilbage til 2008, hvor man begyndte med filmninger, som siden er blevet scannet.

Nogle tal fortæller tydeligt om omfanget. Der boede 3.844.312 mennesker i Danmark på tællingsdatoen, og papirerne fylder 4.383 arkivæsker, som sat ved siden af hinanden ville række ca. en halv kilometer. Der er scannet 2.555.500 billeder, og til dette job er brugt 17.037 arbejdstimer.

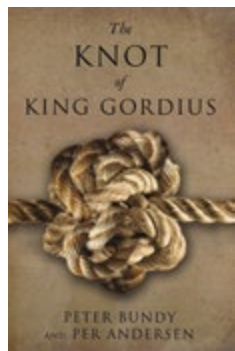
Datoen for folketællingen var den 5. november, hvilket betyder, at den fandt sted kort efter, at Danmark var blevet besat af tyskerne. Med årstallet 1940 er vi rykket så langt frem i tid, at vi vil kunne finde mange mennesker, vi enten kender eller har kendt.

Lidt insider-info: Rigsarkivet er allerede i gang med at scanne folketællingen 1950, som er den næste landsdækkende, bevarede tælling. Den kommer ud på nettet, når den har 75 år på bagen. Senere i år vil 1885 og 1895 for København blive lagt ud.

Der er lavet en lille film om arbejdet med digitaliseringen. Den ligger på Youtube (www.youtube.com), hvor du finder den ved simpelthen at skrive 'folketælling 1940' i søgefeltet. Eller du kan klikke dig frem til den på Statens Arkivers side – brug evt. søgefeltet øverst på hjemmesiden www.sa.dk. Her finder du også en lille kvikvejledning. Den er godt nok udarbejdet specielt til dette arkivalie og nævner tal og interessante personer, der optræder i tællingen, men mange af tipsene gælder helt generelt for AO. Der er bl.a. en fin og overskuelig gennemgang af knapperne over billedviseren. Vidste du, at du kan rotere skærbilledet, hvis du slås med en tekst, der er tilføjet på højkant i margenen? Eller at der er link til afskriften af et dokument, hvis en sådan findes på Rigsarkivets tasteportal?

Kathrine Tobiasen

Slægtshistorie som roman

I Slægt & Data nr. 2, 2011 fortalte Per Andersen den fantastiske historie om, hvordan han hjalp amerikanske Peter Bundy, der blev bortadopteret som to-årig og aldrig havde fået noget at vide om sine forældre, med at finde sit ophav. Hen mod slutningen af artiklen skrev han: "Det lyder næsten som en bog – og bliver det måske også."

Og i Slægt & Data nr. 1 2016 kunne han indvi medlemmerne i, hvordan man kan gøre sin slægtshistorie læseværdig og nærværende ved at hente inspiration og litterære greb fra den historiske fortælling, vel at mærke uden at give køb på kildetroskaben, som bør være alfa og omega for slægtsforskere.

Intentionen fra den første artikel blev ført ud i livet, og erfaringer med og inspiration til et sådant arbejde er beskrevet i den sidste. Bogen, der er kommet ud af det, hedder *The Knot of King Gordius*. Den er skrevet af Peter Bundy og Per Andersen i fælleskab, og den fortæller historien om Peters forældre, der mødte hinanden i København i 1939. På grund af den truende krig blev hun, der var amerikansk statsborger, men bosat i Danmark med sin mor og en dansk stedfar, sendt tilbage til USA, og

hun opdagede først efter hjemkomsten, at hun var gravid. De to unge forsøgte at arrangere det, så han kunne rejse over til hende, men de måtte opgive og begynde en tilværelse hver for sig. Den sidste fjerdedel af bogen er viet slægtsforskerarbejdet med at finde frem til de ukendte forældre, et arbejde der strakte sig over otte år.

Romanstof

Hovedhistorien om de to unge, der også har klip tilbage til deres forældre og bedsteforældre – det er skam rigtig slægtshistorie, det her – er et godt eksempel på, at virkeligheden snildt kan overgå – eller i hvert fald konkurrere med – fiktionen. Historien er både rørende og sørgelig, og den indeholder ægte roman-stof. Forfatterne har haft så mange konkrete oplysninger om steder og begivenheder, at det har været muligt at skrue en fortælling sammen, som er tæt på de virkelige hændelser, og som hele vejen igennem bygger på omhyggelig research. Læseren får såvel en medrivende historie som solid viden om tiden og miljøet.

Bogen er på 248 sider og illustreret med mange fotos. Den findes kun i engelsk udgave, men er skrevet på et rimelig letlæst engelsk. Den kan bestilles på www.amazon.com, hvor den koster 14 \$.

Kathrine Tobiasen

Nyt fra DIS Arkiv & Bibliotek

Af Poul Wachmann

Valmuehaven 42

2765 Smørum

Tlf. 42 51 02 45

Mail: wachmann@dis-danmark.dk

I de forløbne 3 måneder er der tilføjet 45 nye e-bøger til DIS Arkiv & Bibliotek. Bestanden af digitaliserede værker er herefter oppe på 797 e-bøger og e-artikler. Samtidig er bibliotekets samlede bestand af digitaliserede og fysiske værker i alt 15.844 enheder. Biblioteket har fortsat over 500 dubletter, som medlemmer frit kan erhverve ved at afhente bøgerne eller godtgøre porto for forsendelsen.

Nye slægtsbøger

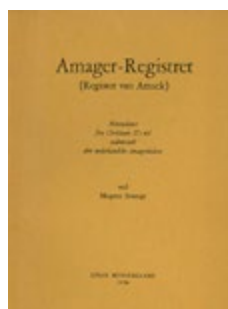
Bølge op og bølge ned – en familie på Læsø gennem ni generationer er en ny slægtsbog af Kathrine Tobiasen med rødder tilbage til 1600-tallet.

- Arkitekt Carl Granzow og Hulda Granzow, født Rietz
- Bogtrykker Johan Rudolf Thieles samtlige Efterkomere
- Bølge op og bølge ned - en familie på Læsø gennem ni generationer
- Den Grundtvigske Slægts Oprindelse
- Ferslew-Slægten fra Skagen samt Oversigtstavler over andre Ferslew-Slægter
- Griffenfelds ætlinger

Kathrine Tobiasens nye slægtsbog, *Bølge op og bølge ned*, er en beskrivelse af hendes mands aner fra Læsø. Bogen er velskrevet og med mange illustrationer og slægts-tavler. Det er en perfekt omsætning af idéerne i Kathrines tidligere udgivne bog med titlen *At skrive slægtshistorie*. Bogen indeholder også et navnerregister, mange kildehenvisninger og en liste over gamle ord med deres betydning.

Nye biografier

- Admiral C. van Dockums Livserindringer
- Amager-Registret (Register van Amack) - Navnelister fra Christian II's tid vedrørende den nederlandske amagerkoloni
- Augusta Fengers Erindringer
- Just Mathias Thiele i hans forhold til Kunstakademiet, Thorvaldsens Museum og Kobberstiksamlingen

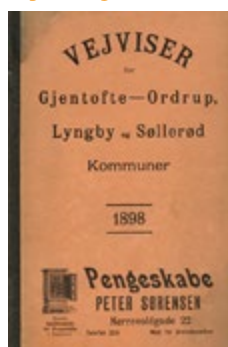

Amager-Registret ved Mogens Strunge giver navnene på nogle af hollænderbønderne, der indvandrede til Amager omkring 1521-1522.

- Mindeskrift om Henrik Gerner, Flådens Fabrikmester 1772-1787

Sognepræsten i Tårnby Mogens Strunge udarbejdede i 1958 bogen *Amager-Registret*, der indeholder navne på hollændere, der under Christian II. indvandrede til Amager. Under de forhandlinger Kong Christian II, der regerede 1513-23, førte med sin hustru, Dronning Elisabeths, familie i Nederlandene angående oprettelsen af en nederlandsk amagerkoloni, modtog kongen en fortegnelse over navne på nogle af kolonisterne. I bogen findes de originale, håndskrevne lister afbildet sammen med en transskribering af indholdet.

Nye vejvisere

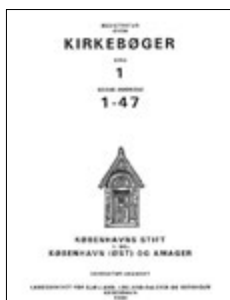
Vejviseren for Gjentofte m.fl. fra 1898 indeholder virksomheder, gårde, husejere samt personregister for kommunerne.

- Vejviser for Gjentofte-Ordrup, Lyngby og Søllerød Kommuner. 1898

Flere vejvisere fra kommunerne nord for København er digitaliseret og kan findes på Gjentofte Lokalarkivs hjemmeside.

Nye Registraturer

- De nordslesvigske amtsbaner
- Godsarkiver: Søgård og Årtoft godser
- Herlufsholm Stiftelses arkiv

Før databasen Daisy udgav Statens Arkiver registraturer med langt flere informationer, end vi i dag kan finde online.

- Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm og hjælpemidlerne til dets benyttelse
- Registratur over Kirkebøger. Bind 1, sognenumrene 1-47, Københavns Stift
- Registratur over Kirkebøger. Bind 10, sognenumrene 557-626
- Registratur over Kirkebøger. Bind 12, sognenumrene 660-803

De faktiske oplysninger om Rigsarkivets arkivalier kan findes i Daisy; men de ældre skrevne registraturer indeholder desuden ofte historiske oplysninger om de pågældende arkivalier. Bind 1 af *Registratur over Kirkebøger* dækker det indre København og Amager. For sognene er angivet oprettelsesår for sognet, og hvorfra det er udkilt. Bagest i bogen er der desuden nogle nyttige kort, som viser sognegrænserne for de københavnske sogne i perioden 1686 til 1942. En kopi af Kraks Gaderegister fra 1902 angiver hvilket sogn, gaden befinder sig i.

Nye afskrevne kilder

I tidens løb er mange arkivalier blevet transskriberet, så de nemmere kan læses og ofte gør det nemmere at søge efter bestemte personer.

- Afskrift af Askø Kirkebog 1714-1814
- Afskrift af Alsted Sogns (Nordjylland) kirkebøger 1646-1803
- Afskrift af Avernakø Sogns (Syddanmark) kirkebøger 1686-1814
- Afskrift af Bjergby Sogns (Nordjylland/Mors) kirkebøger 1646-1803

De her nævnte afskrevne kilder er velvilligt stillet til rådighed for os alle af John Rohde og Carl Peter Madsen. Afskrifterne er også tilgængelige på DIS-Danmarks hjemmeside under Afskrevne Kilder.

Nye tidsskrifter

- Slægt & Data, 2016 nr. 2

Tidsskrifter for slægtsforskere publicerer ny viden, der sætter os i stand til at forbedre vores egen forskning.

- Personalhistorisk Tidsskrift, flere nyere årgange

Slægt & Data foreligger alle digitaliseret i DIS-Bibliotek fra det første Informationsblad i 1987 til årgang 2016 nr. 2. Alle kan se de ældre årgange online, mens de sidste 5 års udgivelser kun kan læses af DIS-Danmarks medlemmer.

For Personalhistorisk Tidsskrift har Samfundet for Dansk Personalhistorie og Genealogi sat en tilsvarende begrænsning. For de nyere årgange kan kun indholdsfortegnelsen ses online. For ældre årgange er der fuld adgang, men kun et mindre antal er digitaliseret indtil nu.

Statens Arkivers folder om navneændring giver i kortform et overblik over, hvordan vi kan finde de tilhørende arkivalier.

Nyt af blandet indhold

- Arbejdsliv og ny teknologi - Vilh. Langes Tobaksfabrik, Slagelse, 1873-1966
- Kabinetsstyrelsen i Danmark 1768-1772. Andet Bind
- Navneændring
- Studier over den økonomiske liberalismes gennembrud i Danmark

Skiftet *Navneændring* er en kort, 2-siders vejledning fra det tidligere Landsarkiv for Sjælland m.m. Den giver et overblik over, hvor man skal lede for at finde oplysninger om navneændringer. Som med flere andre arkivalier har navneændringer op gennem tiden været behandlet af forskellige myndigheder.

Kom og vær med...

Det er målsætningen at samle materialer og hjælpemidler for slægtsforskere i DIS Arkiv & Biblioteks online portal. Har du lyst til at være med til det spændende arbejde, skal du blot henvende dig til Poul Wachmann. Der er opgaver nok til alle. Besøg DIS-Bibliotek på bibliotek.dis-danmark.dk.

Slægtshistoriske Centre - hvad kan vi bruge dem til?

Bodil Grove Christensen
Hvedevej 1, 7490 Aulum
Leder af Slægtshistorisk
Center i Skive
Tlf. 9747 2887
grove@dis-danmark.dk

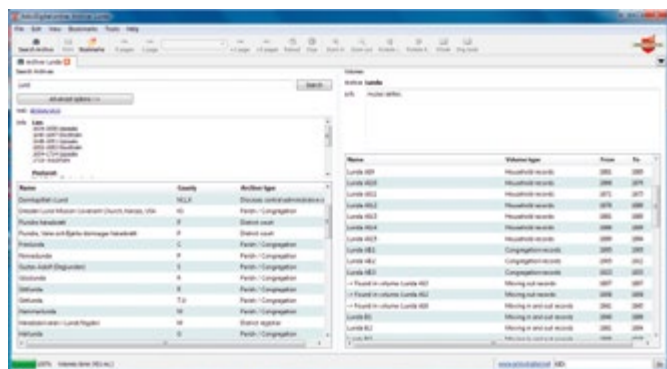

De fleste af Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Helliges menigheder har et slægtshistorisk center i kirkebygningen. Hvad kan vi som slægtsforskere bruge disse centre til?

Svenske arkivalier

Først og fremmest er det en stor hjælp, hvis vi har svenske aner, idet alle centre har gratis adgang til ArkivDigital, hvor blandt andet de svenske kirkebøger kan findes, men også en stor mængde andre svenske, digitale kilder.

Navnet på sognet skrives i søgefeltet øverst til venstre, efterfølges af Enter, og alle tilgængelige kilder fra sognet vises så i feltet til venstre.

Udvandrede slægtinge

Udvandrere findes vel i de fleste familier, og det kan være rigtig svært at følge dem, når de har forladt Danmark. På de slægtshistoriske centre har centercomputerne adgang til en del databaser til søgning i USA.

Premium Family History Websites

Please choose from one of the following websites. Website descriptions may be found [here](#).

- 19th Century British Library Newspaper Digital Archive
- Alexander Street Press
- The American Civil War: Research Database | Letters and Diaries | Images, Photographs, Posters, and Ephemera
- Social and Cultural History
- Women and Social Movements in the United States
- Ancestry.com - Institution Version
- Findmypast - Institution Version
- Fold3.com
- Historic Map Works - Library Edition
- Kinpoint - Premium
- MyHeritage - Library Edition
- Access Newspaper Archive
- Paper Trail
- ProQuest Obituary Listings
- Puzzills.org - Premium Services
- World Vital Records - All content has been added to MyHeritage.com (who purchased WVRC)

Centercomputerne har gratis adgang til blandt andet Ancestry, Findmypast og MyHeritage, som normalt er betalingssteder. Familysearch samarbejder med disse databaser, og meget nyt, indekseret materiale lægges dér. Der kan søges i alle databaserne, og billeder af kilderne kan downloades fra databaserne.

Ancestry

Da mange amerikanere benytter Ancestry til at gemme deres slægtshistorie på, vil det være oplagt at søge efter udvandrede slægtinge dér.

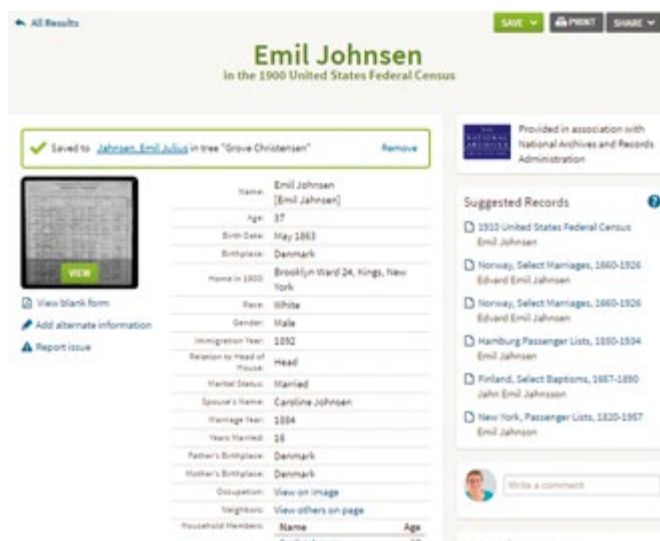
Nedenfor vises et eksempel på en søgning i Ancestry:

Emil Julius Jahnsen, som rejste til USA i 1891, ses både i passagerlisten fra skibet med afgang fra Hamburg 1891 og i folketællingen år 1900 New York.

Hvis vi vælger folketællingen for år 1900 New York, får vi følgende skærmbillede, hvor vi kan vælge at læse folketællingen som indekseret eller se kilden direkte på skærmen.

Vi får også hints til andre kilder, som måske handler om samme person, se til højre i skærmbilledet:

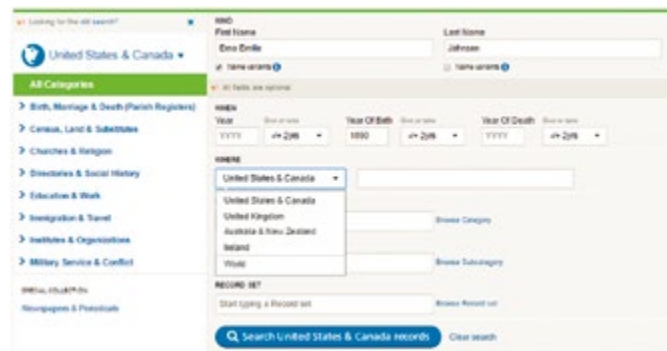

Øverst til højre ses mulighederne for at hente informationerne ned til egen computer eller printe dem.

Findmypast

Findmypast.com er en forholdsvis ny database, som primært indeholder kilder fra USA, Canada, England, Irland, Australien og New Zealand.

Der er mange muligheder for at afgrænse søgningen, men det anbefales at søge bredt:

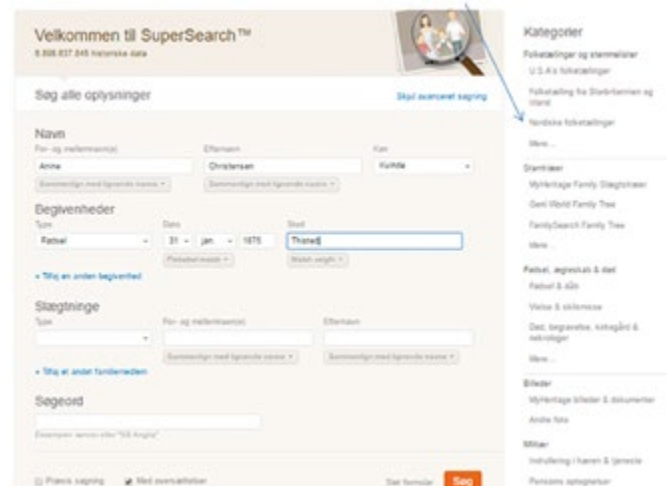
Man kan være heldig at finde kilder, som ellers ville være svære at lokalisere, i dette tilfælde en vielse i Texas:

Who	When	Where				
Last name	First name	Born	Died	Event	Record set	Location
Johansen	Emma Emily	—	—	1909	United States Marriages	Evau, Texas, United States

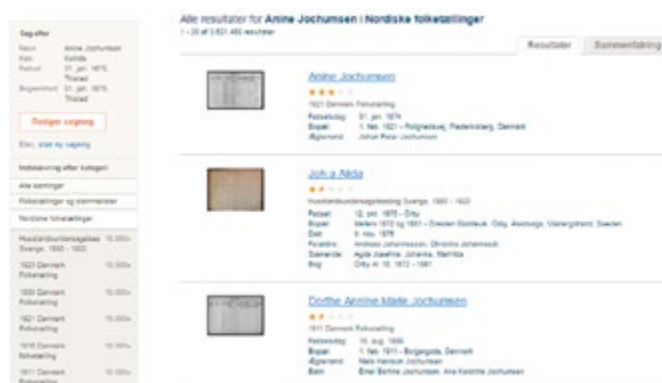
MyHeritage

I MyHeritage finder man hele den danske folketælling 1930, som blev indtastet i Østen. At der har været sproglige udfordringer ved denne indtastning ses tydeligt, når man søger specifikt på folketællinger, så man skal være lidt store med stavemåder, når man kigger på resultaterne fra søgningen.

Det er en rigtig god idé at bruge *Avanceret Søgning* og indtaste fødselsdata, hvis man har disse informationer. I feltet til højre kan man yderligere indskrænke sit søgefelt til f.eks. kun at søge i de nordiske folketællinger:

Desværre giver dette ingen hits, så vi prøver med hendes giftenavn:

Det giver os oplysningerne fra folketællingen i 1921, men hvor er så de andre danske folketællinger? For at finde dem på hendes navn vil det være en god idé at variere stavemåden på hendes navn – eller forsøge at finde hendes ægtefælle i MyHeritage.

MyHeritage indeholder ligesom Ancestry og Familysearch slægtstræer, som der også kan søges i på de slægtshistoriske centre. Alle de tre her nævnte databaser indeholder desuden store mængder af fotos af personer og beretninger om personer og slægter.

World Vital Records, som blandt andet indeholder oplysninger fra Social Security Death Index, SSDI, hvor man kan finde dødsdatoer i USA, er også blevet en del af MyHeritage.

Avisartikler

På centercomputerne kan der søges efter f.eks. avisartikler om personer, og hvem vil ikke gerne have den slags detaljer til slægtshistorien? Jeg har set artikler, hvor danske udvandrere har været involveret i spionage, og en artikel på forsiden af New York Times, hvor en mand begærede skilsmisse, fordi hustruen “bar for meget makeup og hele tiden ville ud at danse tango”.

Kirkebøger og andre kilder fra hele verden

De fleste slægtshistoriske centre har en mikrofilm læsemaskine, og man kan bestille mikrofilm hjem fra det store bibliotek i Salt Lake City. Det koster ca. 56 kr. pr. film at bestille dem hjem til centret for tre måneder. Filmene kan kun benyttes på centret. Man kan selv bestille filmene hjemme fra sin egen computer til centrene; man skal benytte denne side:

<https://familysearch.org/catalog/search>

Lad os se, hvor meget der findes i biblioteket om det lille midtjydske sogn Ørre:

Der var i alt 20 forskellige kilder, som kan bestilles på mikrofilm, hvis de ikke allerede er til rådighed online:

Search Results for FamilySearch Catalog

PRINT Catalog Print List (0)

Part of Denmark, Ringkøbing

- > Denmark, Ringkøbing, Ørre - Church records (2)
- > Denmark, Ringkøbing, Ørre - Civil registration (1)
- > Denmark, Ringkøbing, Ørre - Genealogy (10)
- Denmark, Ringkøbing, Ørre - Probate records (7)

Hvis der kan bestilles film, skal det se således ud:

Film Notes	LOCATION	COLLECTION/SHELF	FILM/DS	FORMAT
Skibe/robakter	Family History Library	International Film	3587	

Tryk på filmrullen ude til højre, og bestil filmen til det nærmeste slægtshistoriske center. Hvis kilden er til rådighed online, vil der være et link til kilden.

Anden hjælp på centrene

På de slægtshistoriske centre kan man få hjælp til de fleste dele af slægtsforskningen: Starte sit slægtstræ, enten på papir eller på computer, skrive livshistorie,

bruge Arkivalieronline, Dansk Demografisk Database, Krabsens stednavnebase, lægdsruller, indskrivning i eget computerprogram, læsning af gotiske kilder og meget mere.

Scanning af fotos og andre arkivalier

Alle slægtshistoriske centre har en speciel multifunktions-scanner, som kan scanne og uploade fotos og andre arkivalier direkte til Familysearch. For de slægtsforskere, som ikke selv har scanner, vil denne mulighed være oplagt, ikke mindst fordi der er upload/download funktioner mellem programmerne Legacy, Ancestral Quest og Roots Magic. Personalet på centrene vil være behjælpelig med såvel scanning som upload/download fra Familysearch.

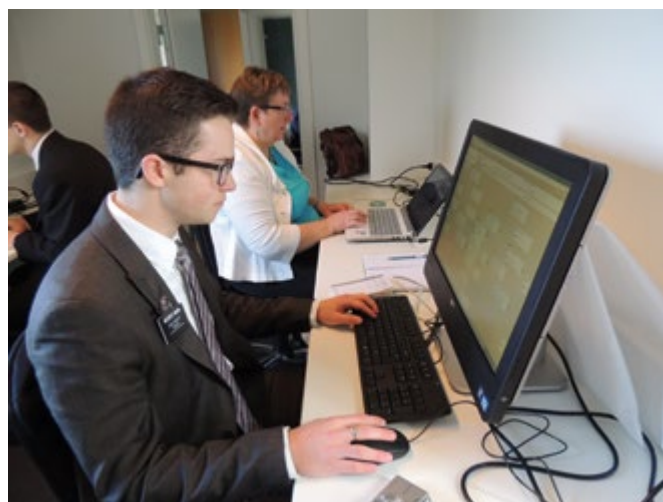
Hvor finder vi de slægtshistoriske centre?

Der findes centre i Aalborg, Aarhus, Allerød, Esbjerg, Fredericia, Frederikshavn, Horsens, København, Odense, Rønne, Skive, Slagelse og Sønderborg.

Der er en oversigt over centrene på denne side:

http://old.mormon.dk/?mod=slaegtshistoriske_centre

Horsens er nyåbnet, og derfor fremgår den ikke af siden endnu. Centret er beliggende i kirkebygningen på Margrethevej 6 i Horsens. Læg mærke til, at åbningstiderne er begrænsede, og at det derfor vil være en god idé at kontakte centret før besøget.

Fra Slægtshistorisk Center Skive

Gå ikke glip af gode nyheder.

DIS-Danmark udsender med jævne mellemrum et elektronisk nyhedsbrev til medlemmerne. Det eneste, du skal gøre for at være med, er at sørge for at foreningen kender din mailadresse. Hvis det ikke allerede er tilfældet, klarer du det ved at logge dig ind på www.slaegtogdata.dk og klikke på Mine indstillinger i øverste højre hjørne. Her taster du adressen i det relevante felt, klikker på Gem nederst – og du er opdateret!

Kalender

Se også på hjemmesiden www.slaegtogdata.dk/aktuelt og under de enkelte lokalforeninger. Her kan være flere arrangementer.

Tid	Sted	Emne	Arrangør	Tilmelding m.v.
Mandage 26. sept. og 24. oktober kl. 13.00-15.00	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Slægtsroderi, eftermiddag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandage 26. sept., 10. og 24. oktober, 7. og 21. november kl. 13.00-15.30	Smørum Gamle Skole, Smørum Bygade 35, Smørumovre	Slægtsmandag	DIS-Egedal	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/egedal
Tirsdag 27. sept. kl. 14.30-16.30	Landet Bibliotek, Biblioteksvej 1, Svendborg	Slægtscafé	DIS-Sydfyn	Ingen tilmelding
Tirsdage 27. sept., 11. og 25. okt., 8. og 22. nov. og 6. dec. kl. 9.00-12.00	Senior Centret, Hestens Bakke 43, Helsingør	Læsegruppemøde for medlemmer	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/helsingoer
Torsdag 29. september kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Matrikelsystemet og introduktion til ejendoms historie. Foredrag v/Peter Korsgaard	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/naestved
Torsdag 29. september kl. 19.00-21.30	Skallen, Møllegade 99, Svendborg	Medlemsaften. Databaser af interesse for slægtsforskere i Norden	DIS-Sydfyn	Ingen tilmelding
Torsdag 29. september kl. 19.00	Smørum Gamle Skole, Smørum Bygade 35, Smørumovre	Lægdsruller. Foredrag samt workshop v/ Michael Dupont	DIS-Egedal	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/egedal
Mandag 3. oktober kl. 10.15-12.45	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Ejendoms historie. Workshop v/FI. Knudsen	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 4. oktober kl. 19.00	Foreningslokalet Sydholmen 8, 1.sal i gården, Hvidovre	Jøder i slægten. Foredrag v/ Jørgen Poulsen	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/sokkelund
Onsdage 5. okt., 2. nov. og 7. december kl. 10.00-12.00	Espergærde Bibliotek, Espergærde	Cafémøde for begyndere	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/helsingoer
Onsdag 5. oktober kl. 19.00	Lindegården, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Registrering af oplysninger og brug af dem. Foredrag v/ Erik Kann	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbh nord
Torsdage 6. oktober og 3. november kl. 9.00-12.00	Rigsarkivet, Jernbanegade 36, Odense C	Snakkedag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Torsdag 6. oktober kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Caféaften	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/naestved
Mandag 10. oktober kl. 14.30-16.30	Svendborg Bibliotek, Svinget 1, Svendborg	Slægtscafé	DIS-Sydfyn	Ingen tilmelding
Onsdag 12. oktober kl. 19.00	Skivehus Skole, klynge 1, Rosenbakken 8, Skive	Brothers Keeper. Foredrag v/Chris Oxholm	DIS-Skive	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/skive
Onsdag 12. oktober kl. 19.00	Faxe Kommunes Biblioteker, mødesal 3, Jernbanegade 62, Haslev	Pigerne på Sprogø. Foredrag v/Carsten Ejø	DIS-Faxe	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/faxe/
Torsdag 13. oktober kl. 19.00-21.30	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Søværnet og hærens arkiver. Foredrag v/Jørgen Green	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Torsdag 13. oktober 19.00-21.30	Skallen, Møllegade 99, Svendborg	Historier, du aldrig glemmer. Om fattiggårdens skæbner. Foredrag v/Sarah Smed	DIS-Sydfyn	dis.sydfyn@live.dk
Torsdag 13. oktober kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Opfølgning på foredrag om Matrikelsystemet	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/naestved
Tirsdag 18. oktober kl. 19.00	Foreningslokalet Sydholmen 8, 1.sal i gården, Hvidovre	Slægtsforskning i Sverige v/ Västerlen Förskarförening	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/sokkelund
Onsdag 26. oktober kl. 19.00	Lindegården, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Slægtscafé v/Erik Kann	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbh nord

Onsdag 26. oktober kl. 19.00	Aalborg Universitet, Strandvejen 19, auditorium 6 (over gården), Aalborg	Fadderne - for barnets eller forældrenes skyld? Foredrag v/Asbjørn Romvig Thomsen	DIS-Aalborg	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/aalborg
Torsdag 27. oktober kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Medlemsaften, slægtsforsk- ningsprogrammet TNG	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/naestved
Torsdag 27. oktober kl. 19.00-21.30	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Slægtsroderi, aften	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Torsdag 27. oktober kl. 19.00-21.30	Skallen, Møllegade 99, Svendborg	Medlemsaften. Politiproto- koller og sogneprotokoller	DIS-Sydfyn	Ingen tilmelding
Torsdag 27. oktober kl. 19.00	Smørum Gamle Skole, Smørum Bygade 35, Smørumovre	Geodatastyrelsens arkivalier. Foredrag v/Peter Korsgaard	DIS-Egedal	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/egedal
Lørdag 29. oktober kl. 9.00	Rigsarkivet, Viborg	Arbejdsdag på Rigsarkivet	DIS-Skive	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/skive
Lørdag 29. oktober kl. 10.00-16.00	Svingelport 8, Helsingør	Slægtsforskerdag i samar- bejde med DIS Syd Sverige	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/helsingor
Mandag 31. oktober kl. 10.15-12.45	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Slægtsroderi, formiddag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 2. november kl. 19.00	Faxe Kommunes Biblioteker, mødesal 3, Jernbanegade 62, Haslev	Børn i 16-1800 tallet. Foredrag v/Mette Gundel	DIS-Faxe	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/faxe/
Torsdag 3. november kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Caféaften	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/naestved
Mandag 7. november kl. 14.30-16.30	Stenstrup Bibliotek, Skolevej 2, Stenstrup	Slægtscafé	DIS-Sydfyn	Ingen tilmelding
Onsdag 9. november kl. 19.00	Lindegaarden, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Livet bag murene. Foredrag v/Sarah Smed	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/kbh nord
Torsdag 10. november kl. 19.00- 21.30	Skallen, Møllegade 99, Svendborg	Landhåndværk og landhåndværkere. Foredrag v/Gudrun Gormsen	DIS-Sydfyn	dis.sydfyn@live.dk
Torsdag 10. november kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Kort som kilde. Foredrag v/ Peter Korsgaard	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/naestved
Onsdag 16. november kl. 19.00	Skivehus Skole, klynge 1, Rosenbakken 8, Skive	Medlemsmøde. Medbring gerne dit eget oplæg	DIS-Skive	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/skive
Onsdag 16. november kl. 19.00	Aalborg Universitet, Strandvejen 19, auditorium 6 (over gården), Aalborg	Vore dødes haver. Foredrag v/Knud Johansen	DIS-Aalborg	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/aalborg
Torsdag 17. november kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Caféaften og gruppearbejde	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/naestved
Onsdag 23. november kl. 19.00	Lindegaarden, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Slægtscafé	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/kbh nord
Torsdag 24. november kl. 19.00-21.30	Skallen, Møllegade 99, Svendborg	Medlemsaften. Hvor finder jeg info på internettet?	DIS-Sydfyn	Ingen tilmelding
Torsdag 24. november kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Opfølgning på foredraget Kort som kilde	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/naestved
Mandag 28. november kl. 19.00-21.30	Senior Centret, Hestens Bakke 43, Helsingør	Skifter og dødsattester. Foredrag v/Michael Dupont	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/helsingor
Torsdag 1. december kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Caféaften og gruppearbejde	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/naestved
Onsdag 7. december kl. 19.00	Skivehus Skole, klynge 1, Rosenbakken 8, Skive	Så tog de til Nebraska! Danske udvandrere i det midtvestlige USA. Foredrag v/Benny Boysen	DIS-Skive	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/skive
Onsdag 7. december kl. 19.00	Lindegaarden, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Juleafslutning	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/kbh nord
Torsdag 8. december kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Sæsonafslutning i caféen, workshop	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/naestved

Kommende bestyrelsesmøder i DIS-Danmark

I nærmeste fremtid er planlagt følgende møder for bestyrelsen.

26. november i Odense

21. januar 2017 i Odense

www.slaegtogdata.dk

DIS-Danmarks hjemmeside
www.slaegtogdata.dk

Webmaster Arne Feldborg
webmaster@dis-danmark.dk

Særtilbud – især til nye medlemmer

Ekspeditionen har et restoplæg fra de seneste tre årgange af medlemsbladet, som sælges så længe lager haves.

Slægt & Data – hele årgang 2012 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2013 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2014 sælges samlet for 70 kr.

Bogen Sogn Herred Amt 99 kr.

Bogen At skrive slægtshistorie 149 kr.

Alle priser er inkl. moms og forsendelse, og betaling sker forud med kort eller ved bankoverførsel.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Her kan du også bestille cd'en med samtlige numre af Slægt & Data.

DIS-Danmarks ekspedition

Henvendelser til DIS-Danmarks ekspedition sker via adressen:

Arne Christiansen
ekspedition@dis-danmark.dk
Tlf. 52 79 90 20
Telefonen er åben for ekspedition
Tirsdag kl. 14-18 – ellers telefonsvarer

- Pasning af foreningens medlemskartotek – Ind/udmeldelser, adresseændringer for medlemmer, der ikke selv kan klare dette
- Forsendelse af bøger, blad, CD'er m.v.
Se udvalget her www.slaegtogdata.dk/foreningen/butikken
- Hjælp til medlemmer, der har login-problemer
- Ind/udmeldelse af medlemmer i de tidsskriftlæsekredse, som foreningen har. Pt. er der blade fra Norge, Sverige, Finland, Island, Tyskland og England.
Læs mere her www.slaegtogdata.dk/andet/laesekredse
- Besvarelse af diverse spørgsmål, dog ikke decideret slægtsforskningshjælp

DIS-Danmarks bestyrelse

Jesper Skov Formand. AO-repr. Friggsvej 3, Sdr. Onsild, 9500 Hobro	skov@dis-danmark.dk
Anton Blaabjerg Næstformand. Fredensgade 38, 8800 Viborg. Tlf. 86 61 04 36	blaabjerg@dis-danmark.dk
Jan Amnitzbøl Krusell. Kasserer. Frøkærparken 116, 8320 Mårslet. Tlf. 24 63 62 69	krusell@dis-danmark.dk
Kathrine Tobiasen Redaktør. DIS-Forum. Korsagervej 13, 8940 Randers SV. Tlf. 41 28 65 30	tobiasen@dis-danmark.dk
Michael Dupont Sekretær. Stenager 216, st.th., 2600 Glostrup. Tlf. 43 44 16 52	dupont@dis-danmark.dk
Poul Wachmann Valmuehaven 42, 2765 Smørum. Tlf. 42 51 02 45	wachmann@dis-danmark.dk
Jørgen Kristensen Slotsvænget 25, 2 tv, 4200 Slagelse. Tlf. 29 45 69 26	kristensen@dis-danmark.dk
Bodil Grove Christensen Hvedevej 1, 7490 Aulum. Tlf. 26 17 87 59	grove@dis-danmark.dk
Lone Bergmann Kærlundevej 50, st.th., 2730 Herlev.	bergmann@dis-danmark.dk
Georg Brandt Christensen Suppleant. Ørnebakken 47, 2840 Holte.	gbc@dis-danmark.dk

Slægtsforskning i udlandet

Lone Bergmann
Kærlundevej 50, st.th.,
2730 Herlev
bergmann@dis-danmark.dk
og **Inger Rasmussen**
Ådalen 21, 4850 Stubbekøbing
Inger.Rasmussen@outlook.dk

På foreningens hjemmeside www.slaegtogdata.dk er der kommet et nyt hjælpemiddel. Det drejer sig om vejledning i slægtsforskning i udlandet, og det skal findes under menuen Værktøjer > Slægtsforskning i udlandet.

Startsiden giver ideer til, hvordan man generelt kan slægtsforske i andre lande – via internet og biblioteker. Bl.a. findes en ret indgående beskrivelse af, hvilke muligheder Familysearch giver.

Mange er nok ikke opmærksomme på, at der findes flere biblioteker i Danmark, som har frikøbt adgang til indscannede kirkebøger. Ancestry.com har f.eks. opkøbt de svenske kirkebøger, som før fandtes på Genline.

Vi vil dog gøre opmærksom på, at Nordtyskland er dårligt repræsenteret. Dette område kunne ellers have rigtig mange danskeres interesser.

Fokus på nabolande

Fra den første side vil man efterhånden kunne vælge det land, som man ønsker at forske i. Det vil først og fremmest blive vore nabolande, som der fremstilles vejledninger til.

Udgangspunktet vil være: Hvordan kan man her i Danmark forske i de enkelte lande? Der vil overve-

jende blive tale om en kommenteret linksamling og opregning af anvendelig litteratur.

Der kan også findes redegørelser for særlige forhold af administrativ og arkivmæssig art, foruden f.eks. navnetraditioner, henvisninger til brevskebloner m.m.

Det første land, som er sat på hjemmesiden, er Tyskland. Først redegøres for nogle generelle forhold, som man skal være opmærksom på, fordi de er anerledes end i Danmark. Derudover henvises til diverse hjemmesider.

Fra denne "Tysklands-side" kan man så vælge Slesvig-Holsten.

Her vil der så igen være oplysninger om særlige forhold for forskning i denne delstat. Næste trin er derefter mulighed for at vælge siden, hvor man får vejledning i slægtsforskning i området – udført i Danmark.

Man hører altid, at Tyskland er så besværlig at arbejde med, fordi man skal tage ned til stederne. Hjemmesiden vil vise, at man kan komme langt ved hjælp af internet og biblioteker.

Fremtidsplaner

Senere vil der komme en vejledning i, hvordan man bedst forbereder et besøg i Slesvig-Holsten.

Næste tiltag bliver Mecklenburg-Vorpommern og Færøerne.

Vi vil meget gerne modtage fejlmeldinger og nye gode ideer. Dog forbeholder vi os ret til at vurdere, om der skal laves ændringer eller tilføjelser.

Landeskirchliches Archiv i Bremen er blandt de tyske arkiver, der linkes til fra den nye hjemmeside.

BREMISCHE EVANGELISCHE KIRCHE

>Suchen Aktuell Termine Gemeinden & Orte Rat & Hilfe Feste

Gemeinden und Orte

- Suche Gemeinden
- Überblick Gemeinden
- Überblick Kitas
- Karte Gemeinden, Kitas, Friedhöfe & Einrichtungen
- Kapitel 8 - Evangelisches Informationszentrum
- Kircheneintrittsstelle
- Bibliotheken & Archive
 - Katalog der Bibliotheken
 - Landeskirchliche Bibliothek
 - Landeskirchliches Archiv**
 - Bestände

Landeskirchliches Archiv

Im Landeskirchlichen Archiv finden sich Bestände aus der Verwaltung der Bremischen Evangelischen Kirche und den Gemeinden sowie von Nachlässen. Diese Akten bewahren allerdings nur einen Ausschnitt aus der jüngeren Kirchengeschichte: Sie halten historische Daten fest, an denen sich die Strömungen und Wandlungen der Bremischen Evangelischen Kirche seit 1920 erkennen lassen. Denn der Grossteil der Dokumente aus früherer Zeit wird im > Staatsarchiv Bremen bewahrt. Auch in den Bremer Kirchengemeinden finden sich eigene Gemeindearchive. Darum arbeitet das Landeskirchliche Archiv mit dem Staatsarchiv und den Gemeinden zusammen.